

Ι. Α. ΓΕΩΡΓΑΚΗ
ΤΑΚΤΙΚΟΥ ΚΑΘΗΓΗΤΟΥ ΤΟΥ ΠΟΙΝΙΚΟΥ ΔΙΚΑΙΟΥ

Η “ΑΣΦΑΛΙΣΤΙΚΗ,, ΛΕΙΤΟΥΡΓΙΑ ΤΟΥ ΠΟΙΝΙΚΟΥ ΔΙΚΑΙΟΥ

(σελ. 441—462)

Η "ΑΣΦΑΛΙΣΤΙΚΗ,, ΛΕΙΤΟΥΡΓΙΑ ΤΟΥ ΠΟΙΝΙΚΟΥ ΔΙΚΑΙΟΥ

Ἡ ἔννοια τῆς δικαιοσύνης ἀνέκαθεν, ὡς γνωστόν, ἀπετέλεσε τὸ κύριον σύμβολον τῆς αἰωνίας ἀτῆλης ἢ ὁποῖα συνοδεύει τὴν ιδέαν καὶ τὸ νόημα τοῦ δικαίου.

Πράγματι τὸ δίκαιον, ὅσασδὴποτε καὶ ἂν ἐνεφάνισε κατὰ καιροὺς ἰσχυράς· ἐξαρτήσεις ἀπὸ τὰ ἐκάστοτε κοσμοθεωρητικά του ὑποστρώματα καὶ ὅσονδὴποτε ἔντονοι καὶ ἂν ὑπῆρξαν αἱ σκόπιμοι ἐπιδιώξεις μετὰς ὁποίας τὸ ἐπεφόρποτε, οὐδ' ἐπὶ μίαν στιγμὴν, ἐδέχθη νὰ ἐμφανίσῃ τὸν ἀγῶνα διὰ τὴν ὑπαρξίν· ποτε, οὐδέ ἐπὶ μίαν στιγμὴν, ἐδέχθη νὰ ἐμφανίσῃ τὸν ἀγῶνα διὰ τὴν ἐπικράτησιν τῆς δικαιοσύνης, τῆς του ἄλλως πῶς, παρὰ ὡς ἀγῶνα διὰ τὴν ἐπικράτησιν τῆς δικαιοσύνης, τῆς καθολικῆς καὶ παγκοσμίου αὐτῆς, κατὰ Πλάτωνα, ἀρετῆς.

Ὑπὸ τὰς προϋποθέσεις αὐτὰς δὲν εἶναι παράδοξον τὸ γεγονός, ὅτι, εἰς τοὺς ὀφθαλμοὺς τῶν καθ' ἡμέραν κοινωνούντων τῆς νομικῆς ζωῆς, τὸ δίκαιον ταυτίζεται ἐντελῶς μετὰ τὴν δικαιοσύνην καὶ θεωρεῖται ὡς τὸ ἀποκλειστικὸν ὄργανον τῆς ἀπολύτου αὐτῆς ἀρχῆς, πρὸς τὴν ὁποίαν ὁ κόσμος ἀνέκαθεν προσέβλεψε διὰ τὴν εὐρυθμον διάπλασίν του εἰς τάξιν δικαίαν ἅμα καὶ ἠθικὴν.

Ἐν τούτοις, προσεκτικωτέρα μελέτη τοῦ φαινομένου τοῦ δικαίου πείθει ὅτι, καὶ μὲν τοῦτο ἐμφανίζεται ἀνέκαθεν μετὰ μόνιμον καὶ ἀπαράβατον πλαίσιον τοῦ τοῦ ιδανικὸν τῆς δικαιοσύνης, διὰ τὴν διάπλασιν ὅμως τοῦ δικαίου καὶ εἰδικώτερον διὰ τὸν προσδιορισμὸν τοῦ περιεχομένου τῶν διαφόρων του ἐννοιῶν, εἶναι ἀπαραίτητα καὶ ἄλλα στοιχεῖα ἄνευ τῶν ὁποίων εἶναι ἀπολύτως ἀνέφικτος ἡ κατανόησις ὠρισμένων τάσεων καὶ ἀναγκῶν, αἱ ὁποῖαι χαρακτηρίζουν ἀποφασιστικῶς τὰς καθ' ἑκάστον ἐκδηλώσεις τῆς νομικῆς ζωῆς.

«Ἡ δικαιοσύνη, λέγει προσφυῶς ὁ Radbruch, εἶναι ἡ ιδέα ἡ προσδιορίζουσα τὸ εἶδος τοῦ δικαίου»¹. Ἐκ τῆς ιδέας τῆς δικαιοσύνης δύναται δηλαδὴ νὰ συναγάγῃ κανεὶς τὴν μορφήν τοῦ δικαίως πράττειν, ὅχι ὅμως καὶ τὸ περιεχόμενον τούτου.

«Ἡ δικαιοσύνη, συνεχίζει ὁ ἴδιος ὁ Radbruch, μὴς διδάσκει νὰ μεταχειριζώμεθα ὁμοίους ὁμοίως καὶ ἀνίσους ἀνίσως, παραμένει ὅμως ἀναπάντητον τὸ ἐρώτημα : ποῖος θὰ εἶναι ὁ τρόπος τῆς μεταχειρίσεως αὐτῆς καὶ ποῖοι θὰ θεωρηθῶν ὁμοιοὶ ἢ ἀνισοί;»².

Ἐφ' ὃ καὶ ἄλλα στοιχεῖα, ἀνεξάρτητα ἀπὸ τὴν ἀπόλυτον αὐτὴν ἀξίαν τῆς

1) Gustav Radbruch: Die Problematik der Rechtsidee. σελ. 45.

2) Radbruch: ἔ. ἀν. Ὁ Radbruch ἀναφέρεται ἐδῶ εἰς τὴν διδασκαλίαν τοῦ Ἀριστοτέλους περὶ διορθωτικῆς καὶ διανεμητικῆς δικαιοσύνης, ὅπως αὕτη διατυπώται· εἰς τὰ «Ἡθικὰ Νυκτομάχεια»: «...διώριστα δὲ τὸ ἄδικον τὸ τε παράνομον καὶ τὸ ἄνισον· τὸ τε δίκαιον τὸ τε νόμιμον καὶ τὸ ἴσον» (Ἡθ. Νυκ. Βιβλ. Ε. 5 στ. 1130 β18).

δικαιοσύνης και από τὴν σχετικὴν ἐπικαιρότητα τῶν βιοτικῶν ἀναγκῶν ἐκπηγάζοντα, προστίθενται εἰς τὸ φαινόμενον τοῦ δικαίου καὶ τὸ καθιστοῦν ἐννοιαν παλλομένην ἀπὸ ἀπόψεις τῆς καθημερινῆς πραγματικότητος, ὥστε νὰ δύναται αὕτη νὰ παρέχῃ λύσεις εἰς τὰς εἰδικὰς διαμορφώσεις καὶ ἀνάγκας τῆς ζωῆς, τὰς ὁποίας διέπει, τόσον ὁ ἐναλλασσόμενος προσανατολισμὸς τῶν ἀνθρώπων πρὸς ὠρισμένους σκοποὺς, ὅσον καὶ ἡ μόνιμος ἀνάγκη τῶν πρὸς ἀποτελεσματικὴν τῶν συμφερόντων τῶν προστασίαν.

Δύο εἶναι συγκεκριμένως αἱ ἐπὶ πλεόν ἀπόψεις αἱ ὁποῖαι θεωροῦνται ἀπαραίτητοι διὰ τὴν ὀργανικὴν συγκρότησιν καὶ τὴν καθολικὴν ἐφαρμογὴν τῶν ἀρχῶν τοῦ δικαίου: Ἡ ἐννοια τῆς σ κ ο π ι μ ό τ η τ ο ς τοῦ δικαίου καὶ ἡ ἐννοια τῆς ἀ σ φ α λ ε ί α ς τοῦ ³.

Πράγματι, οὐδέποτε ἡ ἐννοια τοῦ δικαίου θὰ εἶναι ὠλοκληρωμένη ἐάν, εἰς τὸ κατευθύνον αὐτὴν ἰδεῶδες τῆς δικαιοσύνης, δὲν προστεθῇ ἡ «σκοπιμότης» καὶ ἡ «ἀσφάλεια τοῦ δικαίου» (Rechtssicherheit) οἱ δύο παράγοντες δηλαδὴ ἐκ τῶν ὁποίων ὁ πρῶτος ἔχει ὡς ἀποστολὴν νὰ ἀποκαθιστᾷ τὴν ἐπαφὴν τῆς νομικῆς πραγματικότητος μὲ τὰς ποικιλοτρόπους κοινωνικὰς καὶ ἀτομικὰς ἐπιδιώξεις, ἐνῶ ὁ δεύτερος ἐγγυᾶται, ὅτι ἡ ἐπαφὴ αὕτη πρόκειται νὰ συντελεσθῇ ἐπὶ βεβαίων καὶ ἀσφαλῶν βάσεων.

Ἡ «σκοπιμότης» τοῦ δικαίου ἀποτελεῖ τὸν κύριον παράγοντα τῆς συνεχοῦς ἀναζωογονήσεώς του. Ὁ καθορισμὸς τῶν ἀξιῶν, αἱ ὁποῖαι ἀποτελοῦν τὸ καθ' ἑκάστον περιεχόμενον τῶν μορφῶν τοῦ δικαίου καὶ τὰς ὁποίας τοῦτο ἐκάστοτε ἐξυπηρετεῖ, δὲν εἶναι οὔτε δυνατός, οὔτε νοητὸς ἄνευ τῆς ὑπάρξεως «σκοποῦ» ἐν τῷ δικαίῳ. Πῶς ἄλλως νὰ λάβῃ τὸ δίκαιον θέσιν ἀπέναντι ἀξιῶν ὡς τὸ ἄτομον, τὸ σύνολον, τὸ ἔθνος, τὴν κοινωνικὴν τάξιν καὶ γενικῶς ἀπέναντι ὅλων τῶν συμβόλων τῆς συνεχοῦς συγκρούσεως, ἡ ὁποία χαρακτηρίζει τὴν πολιτικὴν καὶ κοσμοθεωρητικὴν μας ὑπαρξιν καὶ πῶς ἄλλως νὰ ἀποφασίσῃ ἐπὶ τῆς συγκρούσεως αὐτῆς, χωρὶς νὰ ἔχῃ τὸ ἴδιον «σκοπὸν» ἐν ἑαυτῷ;

Ἀφ' ἧς ἡ νομικὴ σκέψις τῆς διαφωτισθείσης Εὐρώπης, ὑπὸ τὴν ἀκατανίκητον ἐπίδρασιν τοῦ «φυσικοῦ» δικαίου, ἠναγκάσθη νὰ ἐγκαταλείψῃ τὴν ἀποψιν τῆς θεμελιώσεως τοῦ δικαίου ἐπὶ τῆς πνευματικῆς ἐξουσίας τοῦ θεοῦ νόμου καὶ ὑπεχρέωθη νὰ στηρίξῃ τὴν ἐννοιαν αὐτὴν ἐπὶ τῆς ἀνθρωπίνης λογικῆς, τὸ δίκαιον προσέλαβεν ὀριστικῶς μίαν ἀναντικατάστατον κοσμοῦ φέλειαν, ὁ σκόπιμος χαρακτήρ τῆς ὁποίας ἐπροχώρησεν τὸν ὀνόμενος ὁλονὲν καὶ περισσότερον ἔως ὅτου, ὑπὸ τὴν ἐπίδρασιν τῆς αἰτιοκρατικῆς μεθοδολογίας, ἠξίωσεν μάλιστα νὰ ἀπορροφήσῃ τὴν ὅλην ὑπαρξιν τοῦ δικαίου καὶ ν' ἀποβῇ τὸ μόνον του ἰδανικόν ⁴.

3) Radbruch: Rechtsphilosophie, 1932 σελ. 70 ἐπ.

4) Πρβλ. Ι. Γεωργάκης: Πνευματικοὶ καὶ πολιτικοὶ ὀρίζοντες τοῦ συγχρόνου Ποινικοῦ Δικαίου, 1950, σελ. 17 ἐπ. καὶ 38 ἐπ.

*Αν όμως ή εκάστοτε διάπλasis του δικαίου υπόκειται κατ' ανάγκην εις τόν σχετικισμόν και την ρευστότητα τής ανθρωπίνης σκοπιμότητος, ή υπόστασις του δικαίου πρέπει άπαραιτήτως νά διακρίνεται από την σταθερότητα εκείνην ή όποία χαρακτηρίζει πᾶσαν αναμφισβήτητον και καθολικῶς ισχύουσαν πραγματικότητα. Ἐξ οὗ και αὐτομάτως ανακύπτει ή ανάγκη του τρίτου διαρθρωτικοῦ παράγοντος τής έννοίας του δικαίου, του παράγοντος τής «άσφαλείας» του.

«Είς την ιδέαν του δικαίου, λέγει ό Radbruch, έμπεριέχεται και ή άποψις συμφώνως πρὸς την όποιαν, τὸ δίκαιον εἶναι έδραιωμένον κατὰ θετικὸν τρόπον ἐπὶ μιᾷ πραγματικῇ δυνάμει και εἶναι δι' αὐτὸ ἰσχύον δίκαιον»⁵.

Ἀνυπολογίστου κυριολεκτικῶς σημασίας, διὰ την διαμόρφωσιν σταθερᾶς περὶ δικαίου συνειδήσεως, εἶναι ή άσφαλιστική λειτουργία του δικαίου, ή όποία άπορρέει από την θετικήν του αὐτήν κατίσχυσιν. Καί τοῦτο διότι, διὰ τής άκλονήτου θεμελιώσεως του δικαίου ἐπὶ βάσεως θετικῆς, έμπνέεται εις τὰ μετέχοντα τής νομικῆς ζωῆς ἄτομα ή έμπιστοσύνη ἐπὶ τὸ δίκαιον και δὴ ἐπὶ την έξασφάλισιν τῆς βεβαίας και κανονικῆς έπαληθεύσεως τῶν ἀρχῶν του⁶.

Ἀνευ τῆς τοιαύτης έξασφαλίσεως, ή έννοια του δικαίου κινδυνεύει νά καταστῇ άπλῇ άπόρροια τῆς δυναμικῆς μόνον διαρρυθμίσεως τῶν ανθρωπίνων πραγμάτων και παρ' όλον ὅτι εις την περίπτωσιν αὐτήν, εἶναι δυνατόν νά φέρη τοὺς τύπους και την μορφήν τῶν μέτρων τῆς έννόμου τάξεως, οὐχ' ἤττον εις την συνείδησιν και τὰ ὅμματα τῶν κοινωνῶν της, δέν εἶναι παρά ὠμὴ έκδήλωσης τρομοκρατίας και βίας.

Τὸ δίκαιον όμως έχει άπόλυτον ανάγκην ψυχικῆς άνταποκρίσεως ὡς πρὸς την άμεμπτον και γνησίαν ὑπαρξίν του. Δέν άρκει δηλαδή νά εἶναι, αλλά πρέπει και νά τὸ αἰσθάνεται κανείς ὡς δίκαιον.

Ἀπό τῆς άπόψεως αὐτῆς, ή «άσφάλεια» του δικαίου άποτελεῖ πολύτιμον ἀληθῶς συντελεστήν τῆς εις την ανθρωπίνην συνείδησιν έδραιώσεώς του. Πράγματι, ὡςάκις, κατὰ τὰς σκοτεινάς περιόδους του πολιτικοῦ αὐταρχισμοῦ τὰς όποιάς έγνώρισε και ή παλαιότερα και ή σύγχρονος νομική ιστορία, ή άσφάλεια του δικαίου υπέστη αἰσθητοὺς κλονισμούς, τὸ συναίσθημα τῆς υπέρξεως του δικαίου υπέστη και αὐτὸ αὐτομάτως μείωσιν, ἐν πολλοῖς έγγίζουσιν τὰ ὅρια του πλήρους αφανισμοῦ του. Δι' αὐτὸ και κατὰ τὰς περιόδους αὐτάς, ὅπως π. χ. κατὰ την περίδον του μεγάλου ευρωπαϊκοῦ διαφωτισμοῦ, τὸ αἶτημα του δικαίου, ταυτίζεται σχεδόν άπολύτως με τὸ αἶτημα τῆς «άσφαλείας» του και ή δίψα διὰ την νομικήν ἀλήθειαν, καθίσταται ταυτόσημος πρὸς την δίψαν διὰ την ὑπαρξιν νομικῶν έγγυήσεων⁷.

5) Problematik σελ. 47.

6) Exner: Gerechtigkeit u. Richteramt σελ. 7.

7) Ι. Γεωργάκης: Πνευματικοὶ ὀρίζοντες. Σελ. 18 έπ.

Ἄς ἴδωμεν ὁμῶς κάπως ἐγγύτερον τὸ πρόβλημα αὐτὸ τῆς ἀσφαλείας τοῦ δικαίου μὲ τὴν εἰδικὴν μάλιστα μορφήν τὴν ὁποίαν τοῦτο προσλαμβάνει εἰς τὸ Ποινικὸν Δίκαιον.

Ἐλέχθη ἀνωτέρω ὅτι, ὁμιλοῦντες περὶ τῆς «ἀσφαλείας» τοῦ δικαίου γενικῶς, νοοῦμεν κατ' ἀρχὴν τὴν ὑπαρξίν τῆς πρὸς τὸ δίκαιον ἐμπιστοσύνης τῶν ἀνθρώπων, ὅσον ἀφορᾷ τὴν κανονικὴν καὶ ἄνευ ἀμφισβητήσεων ἀπονομῆν τῆς δικαιοσύνης.

Ἡ ὑπαρξίς τῆς ἐμπιστοσύνης αὐτῆς ἀποτελεῖ, πράγματι, τὴν κυρίαν προϋπόθεσιν διὰ τὴν διαπίστωσιν τῆς ὑπάρξεως τῆς «ἀσφαλείας» τοῦ δικαίου, οἷονδῆποτε ἐπὶ μέρους περιεχόμενον καὶ ἂν προσδίδεται εἰς τὴν ἔννοιαν αὐτὴν⁸.

Εἰδικώτερον ἡ ἐμπιστοσύνη ἐπὶ τὸ δίκαιον ὅσον ἀφορᾷ τὴν ἐξασφάλισιν τὴν ὁποίαν τοῦτο παρέχει εἰς τοὺς πολίτας, ἐμφανίζεται ἢ ὑπὸ τὴν μορφήν ἐξασφαλίσεως τῆς ἰδίας των συμπεριφορᾶς καὶ δὴ τῶν ἐννόμων συνεπειῶν τῆς, ἢ ὑπὸ τὴν μορφήν ἐξασφαλίσεως ἀπὸ τὰς ἀδίκους πράξεις καὶ τὴν παράνομον συμπεριφορὰν τρίτων⁹.

Πράγματι, δύο εἶναι τὰ σκέλη ἐπὶ τῶν ὁποίων στηρίζεται ἡ ἀσφαλιστικὴ λειτουργία τοῦ δικαίου :

α) ἡ βεβαιότης ὅτι ἀποκλείεται πᾶσα αὐθαιρεσία ἱκανὴ νὰ ἀνατρέψῃ τὴν ἰσχὺν γενικῶν καὶ καθολικῶν προϋποθέσεων κατὰ τὴν ἐκδίκασιν τῶν διαφορῶν παραβάσεων καὶ

β) ἡ βεβαιότης ὅτι εἶναι ἰσχυρὰ καὶ ἐπαρκῆς ἡ ὑπὸ τοῦ δικαίου παρεχομένη προστασία εἰς τὰ διάφορα ἔννομα ἀγαθὰ.

Ἡ ἐπὶ τῶν δύο ὡς ἄνω προϋποθέσεων θεμελίωσις τῆς ἐννοίας τῆς «ἀσφαλείας» τοῦ δικαίου, ὀφείλεται εἰς τὸ γεγονὸς ὅτι αὕτη δὲν ἀπειλεῖται καὶ δὲν διακινδυνεύει μόνον ἀπὸ τὴν κρατικὴν ἐξουσίαν κατὰ τὴν ἀπονομῆν τῆς δικαιοσύνης, ἀλλὰ καὶ ἀπὸ τὰς προσβολὰς τὰς ὁποίας συνιστοῦν αἱ ἐκάστοτε ἀδικοὶ ἐπιθέσεις τῶν τρίτων.

Εἶναι ἀληθές ὅτι, ὅταν ἀντιμετωπίζεται τὸ θέμα τῆς ἀσφαλείας ἐν τῷ δικαίῳ, ἡ δευτέρα αὐτῇ φάσις τῆς διακινδυνεύσεώς τῆς, ἡ διακινδύνευσις δηλαδὴ τῆς ἀσφαλείας τοῦ δικαίου ἀπὸ τὰς ἐπιθέσεις τῶν τρίτων, δὲν ὑπογραμμίζεται ἀρκετῶς. Οὕτω τὸ ὅλον βάρος τοῦ προβλήματος ρίπτεται, συνήθως εἰς τὴν προϋ-

8) Περὶ τῶν διαφορῶν ἐρμηνειῶν τῆς ἐννοίας τῆς «ἀσφαλείας» τοῦ δικαίου πρβλ. R ü m e l i n : Die Rechtssicherheit σελ. 3 ἐπ. καὶ L. B e n d i x : Das Problem der Rechtssicherheit. Πρβλ. ἐπίσης I. Γ ε ω ρ γ ά κ η : Ἡ ἀπαγόρευσις τῆς ἀναλογίας καὶ τὸ σύγχρονον ποινικὸν δίκαιον 1937, σελ. 59 ἐπ.

9) I. A. Γ ε ω ρ γ ά κ η : ἔ. ἀν. σελ. 114 ἐπ.

πόθεσιν τῆς «ἀσφαλείας» τὴν ἀναφερομένην εἰς τὴν κρατικὴν ἐξουσίαν ὡς τὸν φορέα ἐνδεχομένων αὐθαιρεσιῶν κατὰ τὴν ἀπονομὴν τῆς δικαιοσύνης.

Τὸ γεγονός τοῦτο ὀφείλεται προφανῶς εἰς τὸ ὅτι ἡ δημιουργία τῆς ἐννοίας τῆς ἀσφαλείας τοῦ δικαίου ἐμφανίζεται τὸ πρῶτον ὡς ἀπόρροια τῆς ἀνάγκης τῆς κατοχυρώσεως τῶν δικαζομένων πολιτῶν, εἰς μίαν ἐποχὴν ὅπου ἐσημειοῦτο παντελὴς ἔλλειψις σχετικῶν ἐγγυήσεων (ἀνωτέρω σελίς 5).

Ἐν τούτοις, τὸ ἱστορικὸν προβάδισμα τὸ ὁποῖον ἔχει ἡ μία ἀποφίς τῆς ἀσφαλιστικῆς λειτουργίας τοῦ δικαίου, ἐπ' οὐδενὶ λόγῳ δύναται νὰ μειώσῃ τὴν θεμελιώδη σημασίαν τῆς δευτέρας τῆς προϋποθέσεως, μάλιστα εἰς τομέα τῆς ἐννόμου τάξεως ὅπως εἶναι τὸ ποινικὸν δίκαιον. Ἀπὸ τῆς ἐπόψεως αὐτῆς τῆς ἐννόμου τάξεως ὅπως εἶναι τὸ ποινικὸν δίκαιον. Ἀπὸ τῆς ἐπόψεως αὐτῆς δύναται κάλλιστα νὰ λεχθῇ ὅτι, ἐὰν ἡ ἀστάθεια περὶ τὴν ἀπονομὴν τῆς δικαιοσύνης καὶ δὴ περὶ τὴν πρόγνωσιν τῶν ἐννόμων συνεπειῶν μιᾶς πράξεως, εἶναι κίνδυνος διὰ τὴν ἀσφάλειαν τοῦ δικαίου, ἄλλος τόσος κίνδυνος εἶναι δι' αὐτὴν ἡ ἔλλειψις πληρότητος τῆς ἐννόμου προστασίας ἀπὸ τὰς ἀδίκους προσβολὰς ἐκ μέρους τῶν τρίτων. Καὶ ἐδῶ ἀκριβῶς ἀρχίζει τὸ μεθοδολογικὸν πρόβλημα τῆς ἐννοίας τῆς «ἀσφαλείας» τοῦ δικαίου, ἐν ὅψει εἰδικῶς τῶν ζητημάτων τὰ ὁποῖα ἡ ἀνωτέρω ἐκτεθεῖσα διχοτόμησις τῆς δημιουργεῖ εἰς τὸ ποινικὸν δίκαιον ¹⁰.

Ὅπως εἴπομεν ἀνωτέρω (σελίς 6) καὶ ὅπως εὐστόχως ὑπογραμμίζει ὁ Rümelin «Ἡ πραγματάωσις ἰσχυρᾶς τάξεως τῆς κοινωνικῆς συμβιώσεως, ἀποτελεῖ τὴν γενικὴν προϋπόθεσιν καὶ τῶν δύο ἀπόψεων τῆς ἀσφαλείας τοῦ δικαίου» ¹¹.

Ἐν τούτοις, προσεκτικωτέρα παρατήρησις τοῦ προβλήματος τῆς ἀσφαλείας τοῦ δικαίου, δὲν ἀργεῖ νὰ μᾶς ἀποκαλύψῃ τὴν μεθοδολογικὴν ἀντινομίαν, ἡ ὁποία κρύπτεται ὑπὸ τὴν ἐνιαίαν μορφήν τῆς προεκτεθείσης ὡς πρὸς αὐτὴν γενικῆς ἀρχῆς ¹². Εἰδικώτερον ἡ ἀντινομία αὕτη προκύπτει ἀπὸ τὸ ἀκόλουθον γεγονός: διὰ τὴν πραγμάτωσιν τοῦ πρώτου συντελεστοῦ τῆς ἐμπιστοσύνης ἐπὶ τὴν ἀσφαλιστικὴν λειτουργίαν τοῦ δικαίου, τοῦ ἀναφερομένου εἰς τὴν ἐξασφάλισιν τῶν ἐννόμων συνεπειῶν τῆς ἰδίας συμπεριφορᾶς, προϋποτίθεται ἡ ὑπαρξίς, κατὰ πρῶτον καὶ κύριον λόγον, ἐπακριβῶς καθωρισμένων καὶ ἀκάμπτων νομικῶν κανόνων, γενικῶς δὲ ἄκρας τυπικότητος τοῦ δικαίου. Ἀντιθέτως, προϋπόθεσις τῆς ὑπάρξεως ἐμπιστοσύνης ὡς πρὸς τὴν ἐπαρκῆ προστασίαν τῶν ἐννόμων ἀγαθῶν ἐκ μέρους προσβολῶν τρίτων, εἶναι ἡ ὑπαρξίς

10) Πρβλ. I. Γεωργάκη: Ἡ ἀπαγόρευσις τῆς ἀναλογίας καὶ τὸ σύγχρονον ποινικὸν δίκαιον 1937, σελ. 65.

11) Rümelin Ε. ἀν.

12) Ἡ μεθοδολογικὴ ἰδιωτυπία τῆς ἀσφαλείας τοῦ δικαίου, εἰς τὸν τομέα τοῦ ποινικοῦ δικαίου, κατεδείχθη τὸ πρῶτον εἰς τὸ βιβλίον μου «Ἡ ἀπαγόρευσις τῆς ἀναλογίας» σελ. 65 ἐπ.

ρευστῆς καὶ εὐκινήτου ἐννόμου προστασίας καὶ γενικῶς οὐσιαστικῆς νοστροπίας εἰς τὴν διάρθρωσιν τῆς ἐννόμου τάξεως.

Πράγματι, ἐξασφάλις ἀπὸ τὴν τυχὸν αὐθαιρεσίαν τῆς Πολιτείας καὶ τῶν ὀργάνων τῆς κατὰ τὴν ἐκδίκασιν τῆς ἰδίας συμπεριφορᾶς, δὲν δύναται νὰ σημαίνει παρὰ τὴν ἀκαμπτον προσήλωσιν τοῦ δικαστοῦ εἰς τὸ γράμμα τοῦ διατυπωμένου μὲ ἀντικειμενικά κριτήρια κανόνος δικαίου, οὕτως ὥστε τόσον ἡ πρόβλεψις τῶν συνεπειῶν μιᾶς παραβάσεως νὰ καθίσταται ἀσφαλῆς διὰ τὸν ἐνδεχόμενον δράστην τῆς, ὅσον καὶ ἡ ἐπέλευσις τῶν συνεπειῶν αὐτῶν νὰ εἶναι δι' ὅλους ὁμοία.

Ἐδῶ ἡ «ἀσφάλεια» τοῦ δικαίου ἐπιτυγχάνεται δι' ἀνασχέσεως καὶ περιορισμῶν τῶν δικαστικῶν ὀργάνων.

Ἀντιθέτως, ἡ ἐξασφάλις ἀπὸ τὰς ἀδίκους πράξεις καὶ τὰς παρὰ νόμους συμπεριφορὰς τῶν τρίτων καὶ δὴ ἀπὸ τὴν ἐκ μέρους των προσβολὴν ἰδιωτικῶν ἐννόμων ἀγαθῶν, δὲν δύναται νὰ ἐπιτευχθῇ παρὰ διὰ τῆς ἐλευθερίας τῆς δικαστικῆς δράσεως, τῆς ἀμέσου δηλαδὴ καὶ κεραυνοβόλου ἐπεμβάσεως τῆς δικαιοσύνης, ἡ ὁποία ἀδέσμευτος ἀπὸ τύπους, ἀλλ' ἀποτελεσματικῶς ἰσχυρά, εἶναι ἐν τοιαύτῃ περιπτώσει εἰς θέσιν νὰ παράσχη ὅλην τὴν προστασίαν τῆς, ἀνὰ πᾶσαν στιγμὴν καὶ ἐν ὅλῃ τῇ ἀπαιτούμενῃ ἐκτάσει.

Ἐδῶ ἡ «ἀσφάλεια» τοῦ δικαίου ἐπιτυγχάνεται διὰ τῆς παροχῆς μεγάλης πρωτοβουλίας εἰς τὸν δικαστὴν καὶ διὰ τῆς σημαντικῆς αὐξήσεως τῆς προσωπικῆς συμμετοχῆς του κατὰ τὴν ἐφαρμογὴν τοῦ νόμου.

Εἰς οὐδένᾳ τομέᾳ τῆς ἐν τῷ δικαίῳ ζωῆς δὲν ἐμφανίζεται τόσον ἐκδηλὸς καὶ τόσον σημαντικὴ ἡ ἀνωτέρω διαπιστωθεῖσα ἀντινομία μετὰ τὴν δύο θεμελιωδῶν ἀπόψεων τῆς ἀσφαλείας τοῦ δικαίου, ὅσον εἰς τὸν τομέα τῆς ποινικῆς δικαιοσύνης. Καὶ τοῦτο διότι, αὐτὰ τὰ ὁποῖα διακυβεύει ὁ ἄνθρωπος ἐκ τῆς ἐλλείψεως «ἀσφαλείας» ἐν τῷ ποινικῷ δικαίῳ, εἰς οὐδὲν ἄλλο τμήμα τῆς ἐννόμου τάξεως εἶναι τόσον σημαντικὰ καὶ τόσον ἀναντικατάστατα.

Ἀπὸ τὴν αὐθαιρεσίαν τοῦ ποινικοῦ δικαστοῦ δύναται νὰ προκύψῃ ἡ πλήρης τοῦ ἀνθρώπου ἐκμηδένισις, φυσικὴ ὅσον καὶ νομικὴ, ἐνῶ παραλλήλως ἀπὸ τὴν ἀνάπτυξιν τῆς ἐργληματικῆς δράσεως δύναται νὰ προκύψῃ ἡ ἀποσύνθεσις καὶ αὐτοῦ ἔτι τοῦ κοινωνικοῦ ὀργανισμοῦ.

Δὲν πρέπει ἐπομένως νὰ ἐκπλήρῃσῃ τὸ γεγονός, ὅτι ὁ τομεὺς τοῦ ποινικοῦ δικαίου καὶ τῆς ποινικῆς ἐπιστήμης ὑπῆρξεν ἐκεῖνος, εἰς τὸν ὅποιον ἡ συζήτησις διὰ τὴν ἀσφάλειαν τοῦ δικαίου ἔλαβε τὴν πλέον παθητικὴν τῆς μορφῆς καὶ ὅτι ἀπλῶς καὶ μόνον ἀναλόγως τῆς σημασίας τὴν ὁποίαν ἑκάτερα τῶν ἀπόψεων τῆς ἀσφαλείας αὐτῆς ἔσχεν διὰ τὸ δίκαιον τοῦτο, δύνανται νὰ χαρακτηρισθοῦν καὶ νὰ μελετηθοῦν αἱ σημαντικώτεραί του ἐποχαί.

Ἡ ἀνωτέρω διαπίστωσις, καθ' ἣν ἡ μορφή τὴν ὁποίαν προσλαμβάνει τὸ

ἀσφαλιστικὸν πρόβλημα διὰ τὸ ποινικὸν δίκαιον ἀποτελεῖ τὸ κύριον χαρακτη-
ριστικὸν τῆς ἱστορικῆς ἐξελίξεως τῆς ἐπιστήμης αὐτῆς, εὐρίσκει ἀπόλυτον
ἐπαλήθευσιν κατὰ τὴν ἀναδρομὴν τὴν ὁποῖαν ἐπιχειρεῖ κανεῖς ὅταν μελετᾷ
τὰ χαρακτηριστικὰ τῆς ἐξελίξεως τοῦ συγχρόνου ἰδίως ποινικοῦ δικαίου.

Πράγματι, ὡς θὰ ἴδωμεν ἀμέσως εἰς τὰ ἐπόμενα, οὐδεμία δύναται νὰ χω-
ρήσῃ ἀμφισβήτησις, ὅτι ὁ τρόπος μὲ τὸν ὁποῖον τὸ σύγχρονον ποινικὸν δίκαιον
εἰς τὰς διαφόρους ἱστορικὰς του φάσεις ἀντιμετωπίζει τὸ πρόβλημα τῆς ἀσφα-
λείας του, ἐπιρεάζει ἀποφασιστικῶς καὶ καθολικῶς τὴν ὅλην μεθοδολογικὴν
τοῦ δικαίου τούτου διάρθρωσιν καὶ καθίσταται πρόβλημα αὐτῆς ταύτης τῆς
ὑποστάσεώς του.

Τὸ σύγχρονον ποινικὸν δίκαιον, ὡς γνωστόν, πρωτοεμφανίζεται ὡς πνευ-
ματικὸν τέκνον τοῦ διαφωτισμοῦ καὶ ὡς τὸ ἱστορικὸν δημιούργημα τοῦ ἀρχο-
μένου δεκάτου ἐνάτου αἰῶνος ¹³.

Ἡ γέννησίς του συμπίπτει μὲ τὴν ὥραν ἀκριβῶς κατὰ τὴν ὁποῖαν ὁ φι-
λελεύθερος παλμὸς τῆς διαφωτισθείσης ἀνθρωπότητος ἐκσπᾷ εἰς τὰς γνωστὰς
μεγαλειώδεις ἐκδηλώσεις τῆς πολιτικῆς ζωῆς τῆς Εὐρώπης καὶ τῶν Ἑνω-
μένων Πολιτειῶν τῆς Ἀμερικῆς καὶ ὁ δρόμος εἰς τὸν ὁποῖον ἀνδροῦται, εἶναι
ὁ δρόμος τοῦ ἀγῶνος πρὸς τοποθέτησιν τῆς προσωπικότητος εἰς τὴν κεφαλὴν
τῆς πυραμίδος τῶν ἐγκοσμίων, ὅσον καὶ τῶν μεταφυσικῶν ἀξιών. Πρωτα-
γωνισταὶ τοῦ ὁ Montesquieu, ὁ Feuerbach κ. ἄ.

Ὑπὸ τὰς προϋποθέσεις αὐτάς, τὸ ἠθικὸν νόημα τοῦ συγχρόνου ποινικοῦ
δικαίου κατὰ τὸν δέκατον ἑνατον αἰῶνα, δὲν εἶναι παρὰ ἡ πάσῃ θυσίᾳ ἐγγύησις
καὶ κατοχύρωσις τῆς ἐλευθέρως προσωπικότητος τοῦ ἀνθρώπου, ἀπὸ τὸν ἐπὶ
αἰῶνα ἀντίπαλόν του: τὸ ἀδυσώπητον καὶ αὐθαίρετον κράτος-τύραννον,
καὶ τοὺς φορεῖς τῆς δικαστικῆς του ζωῆς.

Εἰς τὴν ἐγγρητικὴν του αὐτὴν ἀποστολὴν καὶ μόνον, διαπιστοῦται ἀπὸ τὸν
διαφωτισμὸν καὶ τοὺς ἐκπροσώπους του, ἡ καθόλου ἀξία τοῦ ποινικοῦ δικαίου
καὶ ἡ εἰδικὴ νομικὴ σημασία του δὲν ἐκτείνεται, πέραν τῆς γενικῆς σημασίας
ἐνὸς προσθέτου συντάγματος, ἐνὸς προσθέτου καταστατικοῦ χάρτου ὑπὲρ τοῦ
κατηγορουμένου-πολίτου.

Εὐρίσκομεθα πράγματι εἰς μίαν περίοδον, εἰς τὴν ὁποῖαν ἡ ἑκτασίς τῶν
ἐπιδιώξεων τοῦ ποινικοῦ δικαίου ρυθμίζεται καὶ ἐπηρεάζεται ἀπολύτως ἀπὸ
τὴν πολιτικὴν ἠθικὴν τῆς ἐποχῆς.

Ὑπὸ τὰς προϋποθέσεις αὐτάς, ἡ ἐξασφάλισις τοῦ ἀνθρώπου ἐν τῷ δικαίῳ
ἐπιμένει μὲ φανατισμὸν ἐπὶ τῆς μιᾶς μόνον ἀπόψεως τῆς «ἀσφαλείας» τοῦ δι-
καίου καὶ δὴ τῆς ἀπόψεως τῆς ἐξασφαλίσεως ἀπὸ τὴν ἐνδεχομένην αὐθαιρεσίαν

13) I. Γεωργάκης: Πνευματικοὶ ὀρίζοντες σελ. 16 ἐπ.

τοῦ κράτους κατὰ τὴν ἀπονομὴν τῆς δικαιοσύνης, τυφλώττουσα ἐκουσίως εἰς κάθε ἄλλην δυνατότητα «ἀσφαλισμοῦ».

Εἶναι ἀφάνταστος ἡ αὐστηρὰ συνέπεια μὲ τὴν ὁποίαν ἡ ἀσφαλιστικὴ αὐτὴ ἀποψὶς τοῦ ἀτομισμού τῆς φιλελευθέρας ἐποχῆς, ἐπεκτείνεται καὶ καταλαμβάνει τὴν ὅλην μεθοδολογικὴν διάπλασιν τοῦ ποινικοῦ δικαίου τῆς ἐποχῆς ἐκείνης.

Ἐγκλημα καὶ ἐπομένως προϋπόθεσις τοῦ ποινικοῦ κολασμοῦ, εἶναι διὰ τὴν διανόησιν τοῦ διαφωτισμοῦ καὶ τὰς νομοθεσίας τοῦ ἀρχομένου δεκάτου ἐνάτου αἰῶνος, μόνον ἡ ἐγκληματικὴ πράξις, ἡ εἰς τὸν ἐξωτερικὸν κόσμον δηλαδὴ ἐκδήλωσις τοῦ ἐγκληματίου καὶ δὴ ὡς αὐτοπρόστατος νομικὴ πραγματικότης, ἔχουσα αὐτοτελῆ καὶ ἀνεξάρτητον ἐντελῶς ἀπὸ τὸν ἐγκληματίαν καὶ τὸν ἐσωτερικὸν του κόσμον, νομικὴν ἀξίαν.

«Εἶναι πλάνη, λέγει χαρακτηριστικῶς ὁ Beccaria, νὰ νομίζῃ κανεὶς ὅτι τὸ πραγματικὸν κριτήριον τοῦ ἐγκλήματος εἶναι ἡ πρόθεσις ἐκείνου ὁ ὁποῖος τὸ ἐξετέλεσεν»¹⁴.

Εἰς τὴν τοιαύτην ἀποψὶν περὶ τοῦ ἐγκλήματος, ὡς φαινομένου καθαρῶς ἀντικειμενικοῦ, ἀναλογεῖ αὐστηρῶς μονόπλευρος διάρθρωσις τοῦ ποινικοῦ νόμου, ἐπὶ τῇ βάσει καθαρῶς περιγραφικῶν καὶ ἐμπειρικῶν κριτηρίων, ἡ ὁποία κορυφῶται εἰς τὴν συνειδητὴν ἄρνησιν πάσης οὐσιαστικῆς θεωρήσεως τοῦ περιεχομένου τῆς ἐγκληματικῆς πράξεως καὶ πάσης ἀξιολογήσεως τῆς ἀξιοποίνου συμπεριφορᾶς ἐκ μέρους τοῦ ποινικοῦ δικαστοῦ¹⁵.

Ἡ ὑπὸ τὰς προϋποθέσεις αὐτὰς ἄρνησις τῆς οὐσιαστικῆς θεωρήσεως τοῦ ἐγκλήματος, δὲν γίνεται τόσον διότι τὸ ἐπιστημονικὸν ἐνδιαφέρον διὰ τὴν τοιαύτην ἔρευναν ἦτο ἀνύπαρκτον τὴν ἐποχὴν ἐκείνην. Ἀρκεῖ ἡ «ἔκθεσις τῶν περιέργων ἐγκλημάτων» τοῦ Feuerbach διὰ νὰ πεισθῇ κανεὶς περὶ τοῦ ἀντιθέτου. Ἡ ἄρνησις τῆς οὐσιαστικῆς θεωρήσεως τῶν φαινομένων τοῦ ποινικοῦ δικαίου ἀπὸ τὸν δέκατον ἑνατον αἰῶνα, ὀφείλεται εἰς ἓνα κατ' ἐξοχὴν πολιτικὸν συντελεστὴν καὶ τοῦτο διότι μόνον ἡ ἐμμονὴ εἰς τυπικὰς μορφάς, ὡς τῆς ἐξωτερικῆς πράξεως, ἦτο δυνατόν νὰ πραγματοποιήσῃ τὸ ἀσφαλιστικὸν ἰδεῶδες τῆς ἀτομιστικῆς ἐκείνης περιόδου.

Πράγματι, μόνον ἡ πράξις ὡς ἐξωτερικὸν καὶ ἀφηρημένον γεγονὸς, συμβιβάζεται μὲ τὴν ὑπαρξὶν γενικῶν ὁρισμῶν καὶ ἀντικειμενικῶν διατάξεων οἱ ὁποῖαι νὰ ἰσχύουν ἐξ ἴσου δι' ὅλους.

Ἡ ἔρευνα τῶν παρασκηνίων τῆς πράξεως καὶ δὴ τοῦ ὑποκειμενικοῦ παραγοντος, τοῦ δράστου αὐτῆς, θὰ ἐσήμαινε τὴν δυνατότητα ἰδιαίτερας δικαστικῆς μεταχειρίσεως δι' ἐκάστην συγκεκριμένην περίπτωσιν. Ἡ δυνατότης ὁμοῦς αὕτη θὰ ἐσήμαινε, μὲ τὴν σειρὰν τῆς, ἐλευθερίαν κινήσεων καὶ κρίσεων τοῦ

14) Beccaria: Dei delitti e delle poene § 23 - 24.

15) Ι. Γεωργάκης: Πνευματικοὶ ὀρίζοντες σελ. 126.

ποινικοῦ δικαστοῦ ἄκρως ἐπικίνδυνον διὰ τὴν ἀνάγκην τῆς ἀσφαλείας τοῦ δικαίου, ἀπὸ τῆς σκοπιᾶς ἀπὸ τὴν ὁποίαν καὶ μόνον τὴν συλλαμβάνει καὶ τὴν θεοποιεῖ ἡ ἐποχὴ τοῦ διαφωτισμοῦ. Δι' αὐτὸ καὶ ἀπορρίπτεται χωρὶς τὸν παραμικρὸν ἐνδοιασμόν.

Ἄς μὴ λησμονεῖται ἐν προκειμένῳ, ὅτι ὁ ποινικὸς δικαστὴς τῆς ἐποχῆς ἐκείνης δὲν εἶναι παρὰ «τὸ στόμα τοῦ νόμου» (Montesquieu) καὶ ἔργον τοῦ ἀποτελεῖ μόνον ἡ καθαρῶς τεχνικὴ διατύπωσις ἐνὸς οὐδετέρου ἀξιολογικῶς καὶ καθαρῶς λογικοῦ συμπεράσματος, ὡς πρὸς τὸ ἐν πράγματι ἐν γεγονὸς τῆς καθημερινῆς ζωῆς, ὑποπίπτει εἰς τὴν διάταξιν τοῦ νόμου ἢ οὐχί.¹⁶

Μὲ τὴν διαπίστωσιν αὐτὴν τερματίζεται οὐσιαστικῶς ἡ ἀσήμαντος πρωτοβουλία τοῦ ποινικοῦ δικαστοῦ κατὰ τὴν ἐφαρμογὴν τοῦ νόμου καὶ τοῦτο διότι εἰς τὴν τυπικὴν ἔννοιαν τοῦ ἐγκλήματος ἀναλογεῖ κατ' ἀνάγκην καὶ τυπικὴ ἔννοια τῆς ποινῆς.

Αἱ ποιναὶ τοῦ διαφωτισμοῦ δὲν ἔχουν, ὡς γνωστόν, τὰ σχετικὰ ἐκεῖνα ὅρια ἐντὸς τῶν ὁποίων ἀσκειῖται ὑπὸ τοῦ συγχρόνου ποινικοῦ δικαστοῦ ἡ ἐπιμέτρησις των. Μὴ ἀναφερόμεναι εἰς τὴν διάφορον προσωπικότητα τοῦ καθ' ἑκάστον ἐγκληματίου καὶ μὴ ἔχουσαι ἀνάγκην πρὸς τοῦτο ρευστότητος καὶ ἐξατομικευούσης προσαρμογῆς, αἱ ποιναὶ τοῦ διαφωτισμοῦ εἶναι ἀπόλυτοι καὶ ἀκίνητοι, ἐφαρμόζονται δὲ αὐτομάτως καὶ δὴ κατὰ τὴν ἰδίαν πάντοτε μορφήν καὶ ἔκτασιν, εὐθύς ὡς διαπιστωθῇ ὅτι μία ὠρισμένη πρᾶξις ὑπέπεσεν εἰς τὸν ποινικὸν νόμον.¹⁷

Ὁ νόμος πάλιν εἶναι καὶ αὐτὸς ἔργον πεφωτισμένων καὶ πάνσοφον, μὲ ἀπόλυτον λογικὴν συνέπειαν καὶ μὲ παντοδύναμον πρόβλεψιν δῶν τῶν ἐνδεχομένων νὰ ρυθμισθοῦν ὑπ' αὐτοῦ σχέσεων, ὥστε νὰ μὴν ἔχῃ ἀνάγκην κατὰ τὴν ἐφαρμογὴν τοῦ τῆς δικαστικῆς συμπαραστάσεως καὶ δὴ τῆς δικαστικῆς ἐρμηνείας. Ὁ νομοθέτης τοῦ διαφωτισμοῦ, ὑπὸ τὰς συνθήκας αὐτάς, ἔχει τὴν ὑποχρέωσιν νὰ κατασκευάζῃ σαφεῖς νόμους καὶ νὰ περιλαμβάνῃ εἰς αὐτοὺς λέξεις καὶ ἐννοίας ἐπακριβῶς προσδιωρισμένας, ὥστε νὰ μὴ γεννᾶται ποτὲ ζήτημα ἀμφισβητήσεων τοῦ ἀληθοῦς νοήματός του.

Οὕτω ἡ ἐρμηνεία τοῦ νόμου ἀπὸ τὸν δικαστὴν, μέγας κίνδυνος διὰ τὴν ἐνδικὴν ἀσφάλειαν τοῦ πολίτου τοῦ δεκάτου ἐνάτου αἰῶνος, ἐμφανίζεται ἄνευ χρησιμότητός τινος καὶ ἐξοβελίζεται ἀπὸ τὴν διαδικασίαν τῆς ἀπονομῆς τῆς δικαιοσύνης.¹⁸

16) «....Les juges de la nation ne sont que la bouche de la loi. Des êtres inanimés qui n'en peuvent modérer ni la force ni la vigueur» *«Esprit X chap. VI»*.

17) I. Γεωργάκη. Ἐ. ἀν. σελ. 26.

18) Τόσος ἦτο ὁ φόβος τῆς ἐποχῆς ἀπὸ τὴν ἐρμηνείαν, ὥστε ἡ Βαυαρικὴ Κυβέρνησις τῷ 1813, ρητῶς ἀπηγόρευεν οἰανδήποτε ἐρμηνείαν εἰς τὸν νομοταχθέντα τότε κώδικα τοῦ Feuerbach.

Αὐταὶ εἶναι, ἐν ὀλίγοις, αἱ κύριαι γραμμαὶ τῆς γιγαντιαίας προσπάθειας, τὴν ὁποίαν τὸ σύγχρονον ποινικὸν δίκαιον κατέβαλεν κατὰ τὴν πρώτην περί-
 οδον τῆς συγχρόνου ἱστορίας του, διὰ τὴν κατίσχυσιν τῆς ἀσφαλείας τοῦ δι-
 καίου, ὑπὸ τὴν μορφήν ὑπὸ τὴν ὁποίαν τὴν ἐξελάμβανεν τότε, ὑπὸ τὸ πρῶμα
 δηλαδὴ τῆς ἐξασφαλίσεως τοῦ ατόμου ἀπὸ τὴν κρατικὴν αὐθαιρεσίαν.

Δύο εἶναι κυρίως αἱ μεγάλαι φυσιογνωμίαι, αἱ ὁποῖαι κατὰ μεγαλειώδη
 κυριολεκτικῶς τρόπον ἐνεσάρκωσαν ἐντὸς τῶν πλαισίων τῆς νομικῆς ἐπιστή-
 μης τὸ πνεῦμα τῆς «ἀσφαλείας» ἐν τῷ δικαίῳ, ὅπως τὸ διέπλασεν ὁ φιλελευ-
 θερισμός: ὁ Cesare Beccaria (1738-1793) καὶ ὁ A. v. Feuerbach (1775-
 1833).

Βεβαίως, αἱ μεταξὺ των μεθοδολογικαὶ διαφοραὶ εἶναι οὐσιώδεις καὶ
 σημαντικαὶ ¹⁹. Ὁ πεφωτισμένος ἀλλὰ καὶ κάπως ρωμαντικὸς ἀνθρωπισμὸς
 τοῦ Ἰταλοῦ, ὁ ὁποῖος τὸν ὀδηγεῖ εἰς τὸν ἀγῶνα ἐναντίον τῆς ποινῆς τοῦ θα-
 νάτου καὶ γενικῶς τοῦ πνεύματος τῆς αὐστηρότητος τῶν μέσων τοῦ ποινικοῦ
 καταναγκασμοῦ, εἶναι ξένος ἐντελὼς πρὸς τὴν ἡθικὴν ἀκαμψίαν καὶ τὴν ὀλο-
 κληρωτικὴν λογικὴν, ἡ ὁποία χαρακτηρίζει τὸ σύστημα τοῦ βαυαροῦ νομο-
 δισκάλου καὶ ἰδίως τὴν θεωρίαν του περὶ τοῦ «ψυχολογικοῦ καταναγκασμοῦ»..

Καὶ ἐνῶ εἰς τὴν μίαν περίπτωσιν, εἰς τὴν περίπτωσιν τοῦ Beccaria, θί-
 γονται αἱ χορδαὶ τῆς πανανθρωπίνης καὶ φυσικῆς εὐαισθησίας καὶ τῆς ἐπιει-
 κίας, εἰς τὴν ἄλλην, εἰς τὴν περίπτωσιν τοῦ Feuerbach, κυριαρχεῖ ἡ σκέψις
 τῆς ἡθικῆς αὐστηρότητος καὶ τῆς δικαιοσύνης ²⁰. Ἐν τούτοις καὶ παρὰ τὰς
 ἐπὶ μέρους μεθοδολογικὰς αὐτὰς διαφοράς, τόσον ὁ Beccaria, ὅσον καὶ ὁ
 Fauerbach, δὲν δύνανται νὰ τύχουν διαφόρου ἱστορικῆς καὶ πνευματικῆς
 θεωρήσεως. Καὶ τῶν δύο τὸ ἐπιστημονικὸν ἔργον ὀφείλεται εἰς μίαν καὶ μό-

19) Τίποτε δὲν θὰ ἦτο ἐλκυστικώτερον ἀπὸ τὴν συστηματικὴν ἐπεξεργασίαν τῶν δια-
 φορῶν αὐτῶν. Ὅλη ἡ ἀφάνταστος πνευματικὴ ποικιλία τοῦ φαινομένου τὸ ὁποῖον καλοῦμεν
 συνολικῶς «διαφωτισμὸν» θὰ μᾶς ἀπεκαλύπτετο ἀνάγλυφος εἰς μίαν τοιαύτην ἔρευναν..

20) Ἀναφέρω ἐδῶ δύο χαρακτηριστικὰς περιχοπὰς ἀπὸ τὰ ἔργα τῶν Beccaria καὶ
 Feuerbach, ἐνδεικτικὰς τῆς διαφοροῦ ἐν προκειμένῳ νοοτροπίας των.

«Ἄν ὅμως, ὑπερασπίζων τὰ ἀνθρώπινα δίκαια καὶ τὴν ἀκαταμάχητον ἀλήθειαν, συ-
 νεργήσω νὰ ἐλευθερώσω ἀπὸ τὴν ἀγωνίαν καὶ τοὺς σπασμούς τοῦ θανάτου ἐν μόνον δυ-
 στυχὲς σφάγιον τῆς τυραννίας, ἢ τῆς ἐπίσης ὀλεθρίου ἀμαθείας, αἱ εὐλογίαι καὶ τὰ δάκρυα
 τῆς ὑπερβολικῆς χαρᾶς ἐνὸς μόνον ἀθώου θέλουν εἶσθαι ἡ παρηγορία μου καὶ ἂν ὅλος ὁ
 κόσμος ἤθελε μὲ καταφρονήσει» (Beccaria: Dei delitti e delle poene. Κατὰ μεταφρ.
 Κοραῆ. Β' Ἑκδόσις § I).

Ἴδου τώρα ἡ βασικὴ διὰ τὸ διέπον τὸν ποινικὸν νόμον πνεῦμα ἀποφῆς τοῦ «Καν-
 τιανοῦ» Feuerbach:

«Παρ' ὅλον ὅτι ποικίλη εἰς τὰς μορφάς της, διάφορος εἰς τὰ κατὰ τόπον καὶ χρόνον
 ἀντικειμενὰ της ἡ δικαιοσύνη εἶναι παρ' ὅλον τοῦτο μία καὶ ἡ αὐτή, ἴση εἰς τὰς ἀξιώσεις
 της, ἴση εἰς τὰ καθήκοντά της. Εἶναι ἡ διαρκὴς ἐμμένουσα ὑπὸ τὰς ἐναλλαγὰς τῶν καιρῶν
 καὶ δι' αὐτὸ ἀποτελεῖ τὸ θεμέλιον τοῦ κράτους». (Kleine Schriften σελ. 129).

νην παρόρμησιν καὶ εἰς μίαν καὶ μόνην πίστιν : εἰς τὴν ἀφοσίωσιν των πρὸς τὸ ἰδανικὸν τῆς ἀτομικῆς ἐλευθερίας καὶ εἰς τὸ ἱερὸν πάθος τῆς κατοχυρώσεως τῆς ἀπὸ τὸν νόμον καὶ τὸ δίκαιον. Μὲ μίαν λέξιν εἰς τὴν νομικὴν κατίσχυσιν τῆς «ἀσφαλείας» τοῦ δικαίου ἀπὸ τοὺς ἐκ τῶν κρατικῶν αὐθαιρεσιῶν κινδύνους τῆς.

Ἡ «ἀσφάλεια» τοῦ δικαίου ὅμως ἔχει, ὅπως εἴπομεν, καὶ μίαν ἄλλην ὄψιν. Ἀσφάλεια τοῦ δικαίου καὶ δὴ τοῦ ποινικοῦ δικαίου, δὲν σημαίνει μόνον ἐξασφάλισιν ἀπὸ τῆς ἀπόψεως τῶν ἐννόμων συνεπειῶν τῶν ἰδίων μας πράξεων, ἐξασφάλισιν δηλαδὴ τοῦ ἀτόμου ἀπὸ διαφόρους περιπετείας κατὰ τὴν ἀπονομήν τῆς δικαιοσύνης. Ἀσφάλεια τοῦ δικαίου σημαίνει καὶ προστασίαν τοῦ δικαίου, παρεχομένην εἰς τὰ κινδυνεύοντα ἀπὸ τὸ ἐγκλημα ἔννομα ἀγαθὰ. Σημαίνει διὰ τὸ ποινικὸν δίκαιον εἰδικῶς ἐξασφάλισιν καὶ ἀπὸ τὸν ἐγκληματιάν, ἄνευ τῆς ὁποίας ἡ κοινωνικὴ ὑπόστασις τοῦ ποινικοῦ δικαίου καθίσταται ἀβεβαία καὶ προβληματική.

Αὐτὴν ὅμως τὴν ἐξασφάλισιν παρημέλησεν, ὡς εἶδομεν, τὸ ποινικὸν δίκαιον τοῦ διαφωτισμοῦ.

Μὲ τὴν ἀλλαγὴν τῆς πολιτικῆς καὶ κοινωνικῆς πραγματικότητος τὴν ὁποίαν ἐπέφεραν εἰς τὸ δευτέρον ἡμισυ τοῦ δεκάτου ἐνάτου αἰῶνος ἡ διαμόρφωσις τῶν μεγάλων βιομηχανικῶν κέντρων καὶ τοῦ προλεταριάτου, ἀλλαγὴν τῆς ὁποίας τὸ κύριον χαρακτηριστικὸν ἀποτελεῖ ἡ κρίσις τοῦ «φιλελευθερισμοῦ» καὶ τῶν ἰδεωδῶν του, παρέχονται εἰς τὸ ποινικὸν δίκαιον αἱ ἀπαραίτητοι ἠθικαὶ καὶ πολιτικαὶ προϋποθέσεις διὰ τὴν ἀντιμετώπισιν τοῦ προβλήματος τῆς ἀσφαλείας ἐν τῷ δικαίῳ, ἀπὸ τὴν πλευρὰν τῆς ἐπαρκοῦς ἐκ τοῦ ἐγκλήματος προστασίας, τόσον τοῦ κοινωνικοῦ συνόλου, ὅσον καὶ τῶν μετεχόντων εἰς αὐτὸ ἰδιωτῶν ²¹.

Πράγματι, ἐκεῖνο τὸ ὁποῖον χαρακτηρίζει τὴν πολιτικὴν καὶ πνευματικὴν διάρθρωσιν τοῦ δευτέρου ἡμίσεως τοῦ δεκάτου ἐνάτου αἰῶνος, εἶναι ἡ ὅλον ἐν καὶ περισσότερον ἐντεινομένη κοινωνιστικὴ τοῦ ἀπόνκλις, ἡ ὁποία, εἴτε διὰ τὸν μεταφυσικὸν εὐδαιμονισμόν τοῦ τύπου Bentham πρόκειται, εἴτε διὰ τὸν ὕλιστικὸν σοσιαλισμόν τοῦ Μάρξ, χαρακτηρίζεται πάντοτε ἀπὸ τὸ μέγα σύνθημα τῆς ἀναστροφῆς τῶν ἠθικῶν ἀξιών τοῦ ἀτομιστικοῦ διαφωτισμοῦ καὶ θέτει ὑπεράνω τῆς διαρκῶς καὶ περισσότερόν καταποντιζομένης ἀξίας τοῦ ἀτόμου καὶ τῶν δικαιωμάτων του, τὸ κοινωνικὸν σύνολον καὶ τὰς κοινωνικὰς του ἀνάγκας.

Εἰς τὸ ποινικὸν δίκαιον, τοῦ ὁποίου εἶναι γνωστὰί αἱ εὐαίσθητοι ἀντιδρά-

21) I. Γεωργάκης, ἔ. ἀν. σελ. 41.

σεις, πάντοτε όταν μεταβάλλονται αἱ πολιτικαὶ καὶ κοινωνικαὶ πλαισιώσεις, ἢ τοιαύτῃ ἀναστροφή τῶν ἀξιών τῆς ζωῆς ἐπέβαλλεν ἄλλην ἐντελῶς στάσιν ἐναντι τοῦ ἀσφαλιστικοῦ προβλήματος τοῦ δικαίου. Συγκεκριμένως τὸ ποινικὸν δίκαιον, ἀπὸ καταστατικὸς χάρτης καὶ ἐγγύησις τῶν ἐλευθεριῶν τοῦ ἀνθρώπου, ὑπὸ τὰς ἀνακυπτούσας νέας προϋποθέσεις μεταβάλλεται εἰς καταστατικὸν χάρτην καὶ εἰς ἐγγύησιν τοῦ συνόλου, τοῦ ὁποίου ἢ ἐκ τοῦ ἐγκλήματος προστασία ἐπιδιώκεται νὰ διασφαλισθῇ πάσῃ θυσίᾳ, χωρὶς νὰ λαμβάνωνται πλέον ὑπ' ὄψιν τὰ νευραλγικὰ σημεῖα τῶν προσωπικῶν ἐγγυήσεων καὶ τῶν ἀτομικῶν ἐλευθεριῶν, τὰ ὁποῖα, ὡς εἶδομεν, ἀπετέλουν τὸ ἀσφαλιστικὸν ἰδεῶδες τοῦ δικαίου τοῦ φιλελευθερισμοῦ.

Ἡ μεθοδολογικὴ διάρθρωσις τοῦ ποινικοῦ δικαίου τίθεται καὶ αὐτῇ, μὲ τὴν σειρὰν τῆς τώρα, ὁλόκληρος εἰς τὴν ὑπηρεσίαν τῆς κοινωνιστικῆς ἀπόψεως τῆς ἐν τῷ ποινικῷ δικαίῳ ἀσφαλείας.

Ἐτονίσαμεν ὅτι, ὑπὸ τὸ κράτος τοῦ φιλελευθέρου ποινικοῦ δικαίου, τὴν βάσιν τῆς μεθοδολογικῆς του διαρθρώσεως ἀπετέλεσεν ἡ τυπικὴ ἢ ἔννοια τῆς πράξεως, τῆς ὁποίας τὴν τέλεσιν ἀκολουθεῖ ἡ τυπικὴ ἢ ποινὴ.

Ἡ ἀνάγκη ὅμως τῆς κοινωνικῆς προστασίας ἢ ὁποία ἐμφανίζεται ὡς ἡ ἐπιταγὴ τῆς ἐποχῆς εἰς τὴν ὁποίαν ἀναφερόμεθα, ὡς πρὸς τὸ ποινικὸν δίκαιον, ὑποβάλλει εἰς μίαν ἀνηλεῆ κριτικὴν θεώρησιν τὰ τυπικὰ αὐτὰ φαινόμενα τῆς πράξεως καὶ τῆς ποινῆς καὶ καταλήγει εἰς τὸ συμπέρασμα τῆς πλήρους ἀχρηστίας καὶ τῆς ἀνεπαρκείας αὐτῶν διὰ τὴν ἐπιτυχῆ ἀντιμετώπισιν τῆς ὁλονὲν καὶ ἐπὶ τὸ ἐπικινδυνωδέστερον προϊόντος ἐγκληματικότητος.

Ὡς αὐτονόητον συμπέρασμα τῆς κριτικῆς αὐτῆς θεωρήσεως τῶν ἐννοιῶν τῆς ποινῆς καὶ τοῦ ἐγκλήματος, ἀνακύπτει ἡ ἀρχὴ συμφώνως πρὸς τὴν ὁποίαν οὐσιαστικὴ καταπολέμησις τοῦ ἐγκλήματος σημαίνει καταπολέμησιν τῶν αἰτίων του καὶ ποινικὸς νόμος ἱκανὸς πρὸς τοῦτο εἶναι μόνον ἐκεῖνος ὁ ὁποῖος παρέχει τὰς μεθοδολογικὰς δυνατότητας, ὥστε ὀπισθεν τοῦσυμπτωματικοῦ ἐντελῶς γεγονότος τῆς πράξεως, ἡ κοινωνία νὰ διασφαλίζεται ἀπὸ τὸν ἐγκληματιάν ²².

Ὁ κύριος κατοχυρωτικὸς φραγμὸς τὸν ὁποῖον τὸ φιλελεύθερον ποινικὸν δίκαιον εἶχε θεσπίσει διὰ τὴν θεμελίωσιν τῆς ποινικῆς εὐθύνης, ἡ πρᾶξις, παύει νὰ εἶναι ὑπὸ τὰς προϋποθέσεις αὐτὰς ἡ κυρίαρχος καὶ παντοδύναμος προϋπόθεσις τοῦ ποινικοῦ καταναγκασμοῦ καὶ τὴν θέσιν τῆς καταλαμβάνει ἡ ἐγκληματικὴ ἐπικινδυνότης τῶν διαφόρων ἀντικοινωνικῶν προσωπικοτήτων, ἀνεξαρτήτως τῆς ἐκδηλώσεώς της καὶ ἀσχέτως τῆς συγκεκριμένης ἐγκληματικῆς προβολῆς.

22) Georgakis: Geistesgeschichtliche Untersuchungen über die kriminalpolitik und Strafrechtsdogmatik Franz v. Liszts. σελ. 12.

Τὸ « Nullum crimen, nulla poena sine lege » δὲν εἶναι πλέον, ὑπὸ τὰς ὡς ἄνω προϋποθέσεις, παρὰ ἀναμνηστικὴ στήλη παρωχημένων ἰδεωδῶν.

Ὁ ἄχρους ἀπὸ ἀξίας καὶ κρίσεις νόμος τῆς αἰτιότητος, τὸ παντοδύναμον αὐτὸ γνωσεολογικὸν ἀξίωμα τῆς σκιαγραφουμένης ἐποχῆς, εἶναι ἐκεῖνος ὁ ὁποῖος παρέχει ἐν προκειμένῳ εἰς τὴν ἐπιστήμην τοῦ ποινικοῦ δικαίου τὴν δυνατότητα τῆς τοιαύτης θεμελιώσεως τῶν προϋποθέσεων τοῦ ποινικοῦ κολασμοῦ καὶ διανοίγει τὸν δρόμον πρὸς τὴν αἰτιολογικὴν θεώρησιν καὶ καταπολέμησιν τοῦ ἐγκλήματος ²³.

Νέαι καὶ ἄγνωστοι ὡς τὴν στιγμὴν ἐκείνην πτυχαὶ διεφάνησαν, ὡς γνωστόν, ὑπὸ τὰς προϋποθέσεις αὐτάς διὰ τὴν ἐπιστήμην τοῦ ποινικοῦ δικαίου, ἢ ὅποια, δεσποζομένη πλέον ἀπολύτως ἀπὸ τὸ δόγμα τῆς ἐργαστηριακῆς μελέτης τοῦ ἐγκλήματος ὡς κοινωνικοῦ καὶ βιολογικοῦ φαινομένου, ἐγκαταλείπει — καὶ αὐτὸ εἶναι τὸ σημαντικόν, τὰς στατικὰς ἀπόψεις τῆς νομικῆς θεωρήσεώς του, διὰ νὰ ἐξελιχθῇ ὅλον ἐν καὶ περισσότερον εἰς ἐμπειρικὸν ὄργανον τῆς κοινωνικῆς ἐναντίον του μάχης καὶ τῆς κοινωνικῆς ἐναντίον του πολιτικῆς.

Δύο εἶναι καὶ ἐδῶ κυρίως αἱ μεγάλαι μορφαὶ αἱ ὁποῖαι ἀναδεικνύονται εἰς τὸ κύμα αὐτῆς τῆς προστατευτικῆς σκοπιμότητος τὸ ὅποιον κατακλύζει τὸ φυσιοκρατούμενον ποινικὸν δίκαιον τοῦ τελευταίου δεκάτου ἐνάτου αἰῶνος. Ὁ Cesare Lombroso (1835 - 1909) καὶ ὁ Franz v. Liszt (1851—1919).

Βεβαίως, καὶ μεταξὺ τῶν δύο αὐτῶν προσωπικοτήτων αἱ διαφοραὶ εἶναι ἀποφασιστικαὶ καὶ οὐσιώδεις. Ἀπὸ τὴν θέσιν τῆς ἀνθρωπολογικῆς περὶ τοῦ ἐγκλήματος ἐρμηνείας καὶ τὴν μοιρολατρικὴν ἀπέναντί του στάσιν τοῦ Lombroso, καὶ τὴν πεποιθήσιν τοῦ Liszt ἐπὶ τὴν ἐπίδρασιν καὶ τὴν κάμψιν τῶν κοινωνικῶν τοῦ ἐγκλήματος αἰτίων, μεσολαβεῖ τεραστία κυριολεκτικῶς ἀπόστασις ²⁴. Ἐν τούτοις καὶ παρὰ τὰς ἐπὶ μέρους μεθοδολογικὰς τῶν αὐτῶν διαφοράς, ἡ ἔρευνα διὰ τὴν γνωσεολογικὴν σημασίαν καὶ τῶν δύο αὐτῶν πρωτοπόρων τῆς ποινικῆς ἐπιστήμης, τοὺς συναντᾷ ἡνωμένους μὲ τὸ αὐτὸ σύμβολον καὶ ἀγωνιζομένους ὑπὸ τὸ αὐτὸ μαχητικὸν σύνθημα: πλήρης ἐξασφάλις τῆς κοινωνίας ἀπὸ τὴν ἐκ τοῦ ἐγκλήματος προσβολῇ, διὰ τῆς ὁλοκληρωτικῆς ἐκκριζώσεως τῆς ἐπικινδυνότητος τοῦ ἐγκληματιῶν.

Ὡς ἐκ τούτου τόσον διὰ τὸν Lombroso, ὅσον καὶ διὰ τὸν Liszt, ἡ μοναδικὴ ἀξία τοῦ ποινικοῦ δικαίου ἐγκεῖται κατ' ἀρχὴν εἰς τὴν σημασίαν τὴν ὁποίαν τοῦτο προσκτᾶται ὡς ὄργανον τῆς καταπολεμήσεως τῆς ἐγκληματικότητος καὶ ὡς μέσον τῆς κοινωνικῆς ἐξασφαλίσεως ἐξ αὐτῆς. Πράγματι, ὅπως ἐτο- νίσθη καὶ ἀνωτέρω, εἰδικαὶ νομικαὶ κρίσεις καὶ ἀξίαι δὲν καλοῦνται πλέον νὰ

23) I. Γεωργιάκη ἔ. ἀν. σελ. 42.

24) I. Georgakis ἔ. ἀν. σελ. 12 καὶ 14.

ποδηγετήσουν και να θεμελιώσουν το ποινικόν δίκαιον, προκειμένου να κατασφαλισθῇ τοῦτο ἀπὸ τὸν κοινωνικὸν κίνδυνον τοῦ ἐγκλήματος. Καὶ τοῦτο διότι τὸ μέτρον τῆς ἀξίας τοῦ φυσιοκρατουμένου ποινικοῦ δικαίου τὸ δίδει μόνον ἡ κοινωνικὴ τοῦ ἀποτελεσματικότητος.

Ὑπὸ τὰς προϋποθέσεις αὐτάς, ὁ ποινικὸς δικαστὴς δὲν εἶναι πλέον ὁ πιστὸς φορεὺς τῶν ἀξιολογήσεων τοῦ νόμου, ἀλλὰ ὁ διαγιγνώσκων τὴν κοινωνικὴν ἀσθένειαν καὶ ὁ κοινωνικὸς τῆς θεραπευτῆς. Συγκεκριμένως καὶ προκειμένου νὰ ἐπιτύχῃ τὴν ἐξασφάλισιν τοῦ ἐκ τοῦ ἐγκλήματος κοινωνικοῦ κινδύνου, τὸ «κοινωνικόν» ποινικὸν δίκαιον ἀναθέτει εἰς τὸν ποινικὸν δικαστὴν ἔργα ὑπερβαίνοντα κατὰ πολὺ τὰ ὅρια τῆς διαπιστώσεως, ἢ μὴ, τῆς ἐνοχῆς τοῦ κατηγορουμένου καὶ μεταθέτει τὴν βαρύτητα τῆς δικαστικῆς ἀποστολῆς ἀπὸ τὸ θέμα τῆς διακριβώσεως τῆς ποινικῆς εὐθύνης, εἰς τὸ θέμα τῆς ἀποφάσεως ἐπὶ τοῦ σκοπιμοτέρου ποινικοῦ κολασμοῦ.

Εἶναι γνωστὸν ὅτι τὸ κύριον ἐνδιαφέρον τοῦ ποινικοῦ δικαστοῦ, ὑπὸ τὸ καθεστὼς τοῦ φιλελευθέρου ποινικοῦ δικαίου, ἦτο νὰ διαπιστωθῇ ἐπακριβῶς ἡ ἔκτασις τῆς ἀξιοποίνου συμπεριφορᾶς τοῦ κατηγορουμένου. Οὕτω, μετὰ τὴν μαθηματικὴν διακρίβωσιν περὶ τῆς ὑπαγωγῆς τῆς συμπεριφορᾶς αὐτῆς ὑπὸ τὰς διατάξεις τοῦ νόμου, τὸ ἔργον τοῦ δικαστοῦ ἐπεξετείνετο εἰς τὴν κατὰ τὸ μᾶλλον ἢ ἥττον σχηματικὴν διαπίστωσιν τοῦ βαθμοῦ τῆς ἐνοχῆς τοῦ κατηγορουμένου καὶ ἐκεῖ ἐσταμάτα ὅλη ἡ σχετικὴ του πρωτοβουλία.

Ἀντιθέτως, τὸ κύριον ἔργον τοῦ ποινικοῦ δικαστοῦ εἰς τὸ κοινωνιστικόν ποινικὸν δίκαιον εἶναι ἡ δικαστικὴ ἐπιμέτρησις καὶ κυρίως ἡ ἀρμοδιότης του νὰ διατάξῃ ἔστω καὶ παρὰ τὴν ἔλλειψιν συγκεκριμένης ἐγκληματικῆς ἐκδηλώσεως καὶ ἐπομένως καὶ παρὰ τὴν ἔλλειψιν ἐνοχῆς, τὴν ἐπιβολὴν κυρώσεων ἐκ τῶν ὁποίων μερικαὶ δυνατόν μὲν κατ' ὄνομα νὰ διαφέρουν ἀπὸ τὴν ποινὴν (ἀσφαλιστικὰ μέτρα), εἰς τὴν πραγματικότητά ὅμως εἶναι τῆς ἰδίας με αὐτὴν οὐσίας, ἀποτελοῦν δηλαδὴ καὶ αὐταὶ μείωσιν τῆς νομικῆς καὶ φυσικῆς κατακαὶ στάσεως τοῦ καταδικαζομένου.

Προφανῶς, δὲν χρειάζεται νὰ ἐπιμείνῃ κανεὶς ἰδιαίτερος ἐπὶ τῶν περιπετειῶν αἱ ὁποῖαι δύνανται προκύψουν διὰ τὴν ἀποψιν τῆς «ἐξασφαλίσεως» ἀπὸ τὴν ἐνδεχομένην κρατικὴν ὑπερβασίαν, ὡς ἐκ τῆς ριζικῆς καὶ ὀλοκληρωτικῆς πραγματοποιήσεως τῆς ἀρχῆς τῆς «ἐξασφαλίσεως» ἐκ τοῦ ἐγκληματίου, ὅπως τὴν διεμόρφωσεν ὁ αἰὼν τοῦ φυσιοκρατουμένου ποινικοῦ δικαίου καὶ ὅπως ἀνεπτύχθη αὕτη δι' ὀλίγων εἰς τὰς ἀνωτέρω γραμμάς.

Ἐὰν ὁ μονόπλευρος τόνισμός τῆς φιλελευθέρως ἀπόψεως τοῦ ἀσφαλιστικοῦ προβλήματος τοῦ ποινικοῦ δικαίου ζημιώνει τὴν ἀποψιν τὴν ἀναφερομένην εἰς τοὺς ἐκ τοῦ ἐγκληματίου κινδύνους, ἄλλο τόσον ἢ ὑπέρμετρος προσοχὴ εἰς τὴν κοινωνικὴν ἀποψιν τῆς «ἀσφαλείας» τοῦ δικαίου, μετὰ τὴν περιφρό-

νησιν τῶν ἐγγυητικῶν τῆς ἐλευθερίας τοῦ ἀτόμου φραγμῶν, ἐνέχει ἐν ἑαυτῇ τὸν μέγαν κίνδυνον νὰ καθυποτάξῃ πλήρως τὴν ἀπονομὴν τῆς ποινικῆς δικαιοσύνης εἰς μίαν σκοπιμότητα, ἐξυπηρετικὴν ἱσως ὀρισμένου κοινωνικοῦ ιδεώδους, ἀσυμβίβαστον ὅμως πρὸς θεμελιώδεις ἀπόψεις πάσης γνησίας περὶ τοῦ δικαίου ἐπόψεως ²⁵.

Καὶ ἰδοὺ ὅτι αὐτομάτως τίθεται τὸ ἐρώτημα: Εἶναι ἄραγε ἀδύνατος ἡ συνύπαρξις τῶν δύο θεμελιωδῶν ἀπόψεων τῆς ἀσφαλιστικῆς λειτουργίας τοῦ ποινικοῦ δικαίου; Καὶ εἶναι κατ' ἀνάγκην καταδικασμένη ἡ μία, ὅταν πρόκειται νὰ πραγματοποιηθῇ τὸ ιδεῶδες τῆς ἄλλης; Ἐρώτημα, ὅπως εἴπομεν καὶ ἐν ἀρχῇ, ὅχι ἀπλοῦν καὶ δευτερευούσης σημασίας, ἀλλὰ δυσχερέστατον καὶ ἀναγόμενον εἰς αὐτὴν αὐτὴν τὴν ὑπόστασιν τῆς ποινικῆς ἐννόμου τάξεως.

Τὴν ἀπάντησιν εἰς τὸ κεφαλαιῶδες αὐτὸ ἐρώτημα, τὸ ποινικὸν δίκαιον δὲν δύναται νὰ τὴν δώσῃ, πρὶν ἢ ἀποσαφηνισθῇ κατ' ἀρχὴν ἡ πραγματικὴ ἔκτασις τοῦ πεδίου τῆς ἐφαρμογῆς του καὶ πρὶν ἢ ἐπιχειρηθῇ ὁ ἀκριβὴς προσδιορισμὸς τῶν προϋποθέσεων τῆς τοιαύτης ἐφαρμογῆς.

Κατὰ τὴν ἀνασκόπησιν τοῦ φυσιοκρατουμένου ποινικοῦ δικαίου, εἶδομεν ὅτι τὸ δίκαιον τοῦτο καθοδηγούμενον ἀπὸ τὰ μεθοδολογικὰ ἀξιώματα τῆς αἰτιοκρατίας, ἐνεφάνισεν τάσεις καταργήσεως κάθε ἀντικειμενικοῦ φραγμοῦ διὰ τὴν διαπίστωσιν τῆς ποινικῆς εὐθύνης καὶ ἔσπευσεν, ἐν τῇ ἐπιθυμίᾳ του νὰ ἐξυπηρετήσῃ ὅσον τὸ δυνατόν καλλίτερον τὸ ἀσφαλιστικὸν ιδεῶδες τῆς ἐποχῆς του, νὰ συναντήσῃ αὐτὴν αὐτὴν τὴν ψυχοφυσικὴν ὄντοτητα τοῦ ἐγκληματίου, ἀνεξαρτήτως πάσης ἐν τῷ ἐξωτερικῷ κόσμῳ ἐκδηλώσεώς του.

Ἡ πρῶξις, τὸ ποινικὸν ἀδίκημα, ἔπαυσεν ὑπὸ τὰς προϋποθέσεις αὐτὰς νὰ ἔχῃ τὴν παραμικρὰν νομικὴν σημασίαν, μὴ τυγχάνουσα ἐν πολλοῖς οὔτε τοῦ χαρακτηρισμοῦ τοῦ συμπτώματος τῆς ἐγκληματικότητος.

Εἶναι ὅμως ἡ τοιαύτη ἀντίληψις σύμφωνος πρὸς τὴν πραγματικότητα τὴν ὁποίαν καλεῖται νὰ καλύψῃ τὸ ποινικὸν δίκαιον; Ἡ ἐξέρχεται δι' αὐτῆς τῶν τεταγμένων εἰς αὐτὸ ὁρίων, διὰ νὰ μετατραπῇ ἀπὸ τμήμα τῆς ἐννόμου τάξεως εἰς ἄποψιν ἀπλῶς τῆς κοινωνικῆς πολιτικῆς, διατηροῦσαν ὅμως τὴν ἡθικὴν βαρύτητα τοῦ δικαίου καὶ οἰκαιοποιουμένην κατ' ἀπαράδεκτον τρόπον τὴν θαυμασίαν αἵγλην του.

Διότι περὶ αὐτοῦ ἀκριβῶς πρόκειται ἐδῶ. Δὲν ἀμφισβητεῖται δηλαδὴ ἐν προκειμένῳ ἡ ἀνάγκη τῆς ριζικῆς κοινωνικῆς πολιτικῆς κατὰ τοῦ ἐγκλήματος καὶ γενικώτερον τῆς ἀντεγκληματικῆς πολιτικῆς. Ἐκεῖνο τὸ ὁποῖον τίθεται ὑπὸ

25) Τὸ τελευταῖον τοῦτο συνέβη παντοῦ ὅπου ἡ διάρθρωσις τοῦ ποινικοῦ δικαίου ἱσχυρίσθη ὅτι ἔλαβε τὸν μονόπλευρον δρόμον τῆς κοινωνικῆς του λειτουργίας. Πρβλ. Ι. Γεωργάκη ἔ. ἀν. σελ. 201.

ἀμφισβήτησιν εἶναι, ἂν ὁλόκληρον τὸν τομέα τῆς πολιτικῆς αὐτῆς δικαιούται νὰ τὸν καλύψῃ ἀδικρίτως τὸ ποινικὸν δίκαιον, μὲ τὰς προσιδιαζούσας εἰς αὐτὸ ἡθικοκοινωνικὰς ἀπόψεις.

Ἡ ἀπάντησις εἰς τὸ τεθὲν ἐρώτημα δὲν εἶναι δυνατόν νὰ εἶναι παρὰ ἀρνητική.

Τὸ ποινικὸν δίκαιον, ἐκ τῶν πραγμάτων, δὲν εἶναι δυνατόν νὰ ἀναπτύσσεται καὶ νὰ διαμορφώνεται μὲ ἀποκλειστικὸν ὁδηγὸν τοῦ τὸν ἀπεριόριστον καὶ ἄκριτον ἐκ τοῦ ἐγκλήματος προστατευτισμόν. Καὶ τοῦτο διότι τὴν ἐκ τοῦ ἐγκλήματος προστασίαν, τὴν ὁποίαν ἀναμφισβητήτως καὶ κατὰ καίριον τρόπον παρέχει τὸ ποινικὸν δίκαιον εἰς τὴν κοινωνίαν, τὴν παρέχει μόνον ἐντὸς τῶν πλαισίων μιᾶς ἄλλης του λειτουργίας, τῆς κριτικῆς ἢ ἀξιολογικῆς, ἢ ὁποία ἔχει πρωταρχικὴν σημασίαν δι' αὐτὸ ²⁶.

Διὰ τῆς κριτικῆς του αὐτῆς λειτουργίας, τὸ ποινικὸν δίκαιον καθίσταται ἢ συνισταμένη τῶν ἡθικοκοινωνικῶν ἐκείνων κριτηρίων, τὰ ὁποῖα συγκροτοῦν τὴν ἀπαξίαν τοῦ ἐγκλήματος καὶ ὑπάγει, κατ' ἀνάγκην, εἰς αὐτὰ πᾶσαν ἐκδήλωσιν, προκειμένου αὕτη νὰ εἰσέλθῃ εἰς τὸν κύκλον τῶν πράξεων τὰς ὁποίας ἀκολουθοῦν αἱ ποινικαὶ κυρώσεις. Ἄνευ τῆς ἡθικοκοινωνικῆς αὐτῆς ἀπαξίας, τίποτε δὲν δύναται νὰ καταστῇ ἀντικείμενον τοῦ ποινικοῦ κολασμοῦ καὶ ἔξω τοῦ κύκλου τὸν ὁποῖον αὕτη χαράσσει, δὲν ὑπάρχει θέσις διὰ τὴν ὑπαρξίν ποινικοῦ δικαίου καὶ ἐπομένως καὶ ὁποιασδήποτε λειτουργίας του ²⁷.

Κυρίαν προϋπόθεσιν ὁμως διὰ τὴν ὑπαρξίν τῆς ἀξιολογικῆς λειτουργίας τοῦ ποινικοῦ δικαίου καὶ ἐπομένως ἀπαρχὴν τοῦ διαχωρισμοῦ τῆς ποινικῆς ἀρμοδιότητος, θὰ ἀποτελῇ πάντοτε καὶ κατ' ἀνάγκην ἡ ἀξιόποινος πρᾶξις ²⁸. Καὶ τοῦτο διότι ἡ ὑπαρξὶς πράξεως εἶναι ἀπολύτως συνυφασμένη μὲ τὴν ὑπαρξίν τῆς κρίσεως περὶ τῆς ἐνοχῆς, ἐν τῇ ὁποίᾳ καὶ ἐκδηλώνεται κυρίως ἡ ἡθικοκοινωνικὴ ἀποδοκιμασία τοῦ ποινικοῦ δικαίου διὰ τὸ γεγονὸς ὅτι, παρὰ τὴν ὑποχρέωσίν του πρὸς νόμιμον συμπεριφοράν, ὁ δράστης ἐνὸς ὠρισμένου ἐγκλήματος ἠναντιώθη, ὡς μὴ ὥφειλε, πρὸς τὴν ἐννομον τάξιν, ἐπρᾶξεν ἐναντίον αὐτῆς.

Ἐνοχὴ ἐν τῷ ποινικῷ δικαίῳ, σημαίνει ἀκριβῶς τὴν κρίσιν ἐπὶ τῆς ἐσωτερικῆς πλευρᾶς τῆς πράξεως, εἶναι δηλαδή ὡς ἐκ τῆς ἐννοίας της «ἐνοχῆ».

26) I. Γεωργάκης. ἔ. ἀν. σελ. 151 ἐπ., ὅπου ἀναφέρονται ἀναλυτικῶς καὶ τὰ κριτήρια τὰ συγκροτοῦντα τὴν ἀξιολογικὴν λειτουργίαν τοῦ ποινικοῦ δικαίου.

27) Τὸ τελευταῖον τοῦτο πρέπει νὰ ἔχῃ κανεὶς πάντοτε ὑπ' ὄψει του, ὅταν ὁμιλῇ περὶ τῆς ἀσφαλιστικῆς ἀποστολῆς τοῦ ποινικοῦ δικαίου.

28) Εἰς τοὺς «Πνευματικούς ὁρίζοντας» σελ. 100 ἐπ. ἀνέπτυξα ἐν ἐκτάσει διατί τὸ ποινικὸν δίκαιον εἶναι κατ' ἀνάγκην ὑποχρεωμένον ν' ἀκολουθήσῃ διάρθρωσιν ἔχουσαν βάσιν τὴν πρᾶξιν καὶ διατί κάθε ἄλλη προσπάθεια εἶναι νομικῶς ἀπαράδεκτος.

πράξεως» (Tatschuld) και όχι ἄσχετος πρὸς αὐτὴν ἔρευνα τοῦ καταλογισμοῦ τοῦ δράστου. Μὲ τὴν ἐγκατάλειψιν ὁμως τοῦ κριτηρίου τῆς πράξεως, σταματᾷ αὐτομάτως και ἡ δυνατότης πρὸς κ ρ ί σ ι ν ἐκ μέρους τοῦ ποινικοῦ δικαστοῦ και τοῦτο διότι ἡ ὑπόστασις τῆς ποινικῆς εὐθύνης, ταυτίζεται εἰς τὴν τελευταίαν αὐτὴν περίπτωσιν μὲ τὸ γεγονὸς και μόνον τῆς ψυχοφυσικῆς ὀντότητος τοῦ δράστου, τὴν ἐπικινδυνότητά του φερ' εἰπεῖν, και συγκροτεῖται οὕτω ἀπὸ φυσικὰ ἀπλῶς δεδομένα μὴ ἐπιδεχόμενα, ὡς τοιαῦτα, ἀξιολογικὴν κρίσιν και ἐκτίμησιν ²⁹. Ἀλλὰ τὸ δίκαιον και ἐπομένως και τὸ ποινικὸν δίκαιον, εἶναι δεοντολογικῆς ὑφῆς και ὡς τοιοῦτον δὲν δύναται νὰ λειτουργῇ μὲ ἔννοιας πλήρως ἀποστραγγισμένας ἀπὸ τὰ ἀξιολογικὰ των περιεχόμενα.

Ὡς θετικὸν συμπέρασμα τῶν ἀνωτέρω δύναται ὅθεν νὰ γίνη ἡ διαπίστωσις, ὅτι εἰς τὴν ἀσφαλιστικὴν ἀσυδοσίαν τοῦ ποινικοῦ δικαίου ὡς τὴν ἠθέλησεν ἡ φυσιοκρατικὴ ἐποχὴ, τίθεται ἐκ τῶν πραγμάτων εἰς ἀνυπέρβλητος φραγμός, οὗτος εἶναι ὁ φραγμός τῆς ἐκδηλώσεως, τῆς πράξεως.

Βασικὴ και ἀπαράβατος προϋπόθεσις διὰ τὴν ὑπαρξιν πεδίου ἐφαρμογῆς οἰασθῆποτε λειτουργίας τοῦ ποινικοῦ δικαίου εἶναι, ὑπὸ τὰς προϋποθέσεις οἰασθῆποτε λειτουργίας τοῦ ποινικοῦ δικαίου εἶναι, ὑπὸ τὰς προϋποθέσεις αὐτάς, ἡ ἔνοχος τέλεσις ἢ ἀρχὴ τελέσεως τοῦ ἐγκλήματος. Ἀλλως, ἀνάμεθα νὰ ὁμιλῶμεν περὶ τῆς ἀντιμετωπίσεως τοῦ ἀσφαλιστικοῦ προβλήματος τῆς κοινωνίας ἐκ μέρους οἰουδῆποτε κρατικοῦ ἢ κοινωνικοῦ τομέως, ὅχι ὁμως περὶ ἀσκήσεως λειτουργίας τινὸς ἐκ μέρους τοῦ ποινικοῦ δικαίου ³⁰.

Τὸ γεγονὸς αὐτὸ ἐλαττώνει οὐσιαστικῶς τοὺς κινδύνους τοὺς ὁποίους διατρέχει ἐκ τοῦ ὑπερβολικοῦ τονισμοῦ τῆς «ἐξασφαλίσεως» ἐκ τοῦ ἐγκληματίου, ἢ ἀποψὶς τῆς ἐκ τοῦ ποινικοῦ δικαστοῦ «ἐξασφαλίσεως» τῶν πολιτῶν. Καὶ τοῦτο διότι ἡ μεγάλη πρᾶγματι εὐχέρεια τῶν κινήσεων τοῦ συγχρόνου ποινικοῦ δικαστοῦ, περιβάλλεται ὑπὸ τὰς ἀνωτέρω προϋποθέσεις μίαν θεμελιώδη ἐγγύησιν: τὴν ὑπαρξιν, πρὸ πάσης ἀρμοδιότητος και πρὸ παντὸς ἐνδιαφέροντος του, π ρ ᾶ ξ ε ω ς ἥτις και μόνον θεμελιώνει τὴν ἄσκησιν τοῦ ποινικοῦ κατανγκασμοῦ.

Ἀπεκαλέσαμεν τὴν ἐγγύησιν, τὴν ὁποίαν προσφέρει ἡ ὑπαρξὶς τῆς πράξεως: ὡς προϋποθέσεως τοῦ ποινικοῦ κολασμοῦ, θεμελιώδη διὰ τὴν ἀσφάλειαν ἐκ-

29) Διὰ τὸν Liszt π.χ. ἡ ἐνοχὴ δὲν περιέχει οὔτε ἴχνος κρίσεως ὅσον ἀφορᾷ τὴν εὐθύνην τοῦ δράστου. Ἐνοχὴ δὲν σημαίνει δι' αὐτόν, ὡς γνήσιον φυσιοκράτην, ὅτι εἶναι τις ὑπεύθυνος, ἀλλ' ὅτι καθίσταται τις ὑπεύθυνος. «Τὸ ποινικὸν δίκαιον, λέγει σχετικῶς ὁ Liszt, ἐνδιαφέρεται εἰς τὸ σημεῖον τῆς ἐνοχῆς ἀπλῶς και μόνον διὰ νὰ καταστήσῃ τὸν δράστην ὑπεύθυνον ποινικῶς. Ἡ νομικὴ και ἡθικὴ μομφὴ ἢ ὁποία τυχὸν ἀπαγγέλλεται ταυτοχρόνως, εἶναι διὰ τὴν ἔννοιαν τῆς ἐνοχῆς ἐντελῶς δευτερεύον ζήτημα» Lehrbuch, 4. Aufe. σελ. 131. Βλέπε σχετικῶς και Liepmann, ἐν Aschrott-Kohlrausch, 1926. σελ. 131, 138.

30) Τὸ N. P. S. L. παραμένει, ὑπὸ τὰς προϋποθέσεις αὐτάς πάντοτε, ὁ ἀπορριπτικὸς λίθος τοῦ ποινικοῦ δικαίου. Σημαίνει ὅτι ἡ πρᾶξις εἶναι πάντοτε ἡ ἀπαρχὴ τῆς ποινικῆς εὐθύνης.

τῆς ἐνδεχομένης δικαστικῆς αὐθαιρεσίας, διότι παρ' ὅλην τὴν ἔρευναν τῆς ἐσωτερικότητος τοῦ ἐγκληματίου καὶ τῶν ἀσταθμῆτων παραγόντων τοῦ ὑποκειμενικοῦ του κόσμου, εἰς τὴν ὁποίαν δικαιοῦται καὶ ὑποχρεοῦται νὰ προβαίῃ ὁ σύγχρονος ποινικὸς δικαστής, ἡ δρᾶσις του αὕτη περιορίζεται αἰσθητῶς ἐκ τῶν σταθερῶς ἀντικειμενικῶν προϋποθέσεων αἱ ὁποῖαι συγκροτοῦν τὴν εἰς τὸν ἐξωτερικὸν κόσμον ἐκδήλωσιν τῆς ἐγκληματικῆς βουλήσεως καὶ αἱ ὁποῖαι τὸν ὑποχρεοῦν νὰ κινεῖται ἐντὸς μιᾶς γενικῆς γραμμῆς, ὅσονδήποτε ἐξατομικεύουσα καὶ ἂν εἶναι ἡ καθ' ἕκαστον δρᾶσις του.

Οὕτως, εἰς τὴν καλῶς ἐννοουμένην προστατευτικὴν λειτουργίαν τοῦ ποινικοῦ δικαίου, δὲν ὑπάρχει τίποτε τὸ ὁποῖον ἐξ ὑπαρχῆς νὰ ἀντιτίθεται εἰς τὴν καθολικότητα τῶν ἐγγυήσεων τῶν ὁποίων ἔχει βασικὴν ἀνάγκην ἡ ἐξασφάλις ἐκ μέρους τῶν δικαζόντων ὁργάνων.

Βεβαίως, δύναται νὰ ἀντιταχθῇ ὅτι, διὰ τοῦ γενικοῦ αὐτοῦ φραγμοῦ τῆς «πράξεως», καθίσταται μὲν δυνατὴ ἡ μείωσις τῶν κινδύνων τῆς προσωπικῆς ἐκ τοῦ δικαστοῦ ἐξασφαλίσεως, αὐξάνονται ὅμως οἱ κίνδυνοι οἱ ἐκ τοῦ ἐγκληματίου, λόγῳ τῶν κενῶν τὰ ὁποῖα κατ' ἀνάγκην δημιουργεῖ ἡ ἀσφαλιστικὴ πρόληψις ὅταν αὕτη δὲν δυνηθῇ νὰ ἀσκηθῇ ἀπολύτως ἀπεριόριστος καὶ συγκεκριμένως ἄνευ τῆς ἀναφορᾶς εἰς τὰ ἀντικειμενικὰ κριτήρια τῆς ἐγκληματικῆς ἐκδηλώσεως.

Ἐν τούτοις, ἡ τοιαύτη ἀντίρρηση εἶναι πολὺ ὀλιγότερον οὐσιαστικὴ ἀπὸ ὅσον φαίνεται εἰς πρώτην ὄψιν.

Ἡ πρᾶξις, ὡς προϋπόθεσις τοῦ ποινικοῦ κολασμοῦ, δὲν σημαίνει καθόλου ἐγκλωβισμόν τοῦ ποινικοῦ δικατοῦ εἰς μίαν ἐξ ἀντικειμένου περιγραφικὴν ἐργασίαν, ὥπως συνέβαινε τοῦτο ὑπὸ τὸ ἀσφαλιστικὸν ἰδεῶδες τοῦ δεκάτου ἐνάτου αἰῶνος.

Ἡ πρᾶξις σημαίνει πλαίσιον ἐντὸς τοῦ οὐοοῦ ὁ δικαστής διερευνᾷ τὸν ὅλον ἐσωτερικὸν κόσμον καὶ κυρίως τὸν χαρακτῆρα τοῦ ἐγκληματίου πρὸς τὸν ὁποῖον καὶ ἐλευθέρως δύναται νὰ προσαρμόζῃ τὴν ἀπειρίαν τῶν ἀντεγκληματικῶν μέσων μὲ τὰ ὁποῖα τὸν ἔχουν ἐξοπλίσῃ αἱ σύγχρονοι ποινικαὶ κωδικοποιήσεις. Μόνον ὅτι δὲν δύναται νὰ ὑπερβῇ τὸ πλαίσιον αὐτό.

Κατ' αὐτὸν τὸν τρόπον πρὸς τὴν ἀρχὴν τῆς «πράξεως» συμβιβάζονται ὄχι μόνον ἀπολύτως ἐλαστικαὶ ποιναὶ ὅπως ἡ σχετικῶς ἀπροσδιόριστος καταδίκη, ἀλλὰ ἀκόμη καὶ μερικαὶ μορφαὶ ἀσφαλιστικῶν μέσων, μειουμένων αἰσθητότατα, ὑπὸ τὰς προϋποθέσεις αὐτάς, τῶν ἐκ τῆς πλημμελοῦς προλήψεως τῆς ἐγκληματικότητος κινδύνων.

Βεβαίως, αἱ περιπτώσεις εἰς τὰς ὁποίας ἡ ἐγκληματικότης ἐκδηλώνεται διὰ τῆς πράξεως, δὲν καλύπτουν ὅλας τὰς ἀνάγκας τῆς προληπτικῆς ἐξασφαλίσεως τῆς κοινωνίας ἐκ τοῦ ἐγκλήματος, ὅσονδήποτε ἐλαστικὰ καὶ ἂν εἶναι τὰ σχετικὰ πλαίσια ἐντὸς τῶν ὁποίων ἐρευνᾶται ἡ ἐγκληματικὴ ἐπικινδυνότης. Ἀλλ' ἐν προκειμένῳ δὲν πρέπει νὰ λησμονῇται ὅτι ὁμιλοῦμεν περὶ τοῦ ποιν-

νικητοῦ δικαίου, τὸ ἵποῖον ὅσονδήποτε καὶ ἂν εὑρίσκεται τοποθετη-
 μένον εἰς τὰς προφυλακὰς τοῦ ἀγῶνος ἐναντίον τῶν φορέων τῆς κοινωνικῆς
 καταστροφῆς, δὲν δύναται, ὅπως εἵπομεν, νὰ λησμονήσῃ τὴν ὑφὴν του ὡς
 τάξεως δεοντολογικῆς καὶ δὲν δύναται νὰ προχωρήσῃ πέραν ἢ ἀντιθέτως πρὸς
 αὐτήν³¹.

Διὰ τοὺς λόγους τούτους, ἀπὸ τῆς ἀπόψεως αὐτῆς, δὲν ὑπάρχει κενὸν εἰς
 τὴν ἀσφάλειαν τοῦ ποινικοῦ δικαίου, ἀλλὰ κενὸν καὶ δὴ κενὸν συνειδητὸν εἰς
 τὴν προστατευτικὴν ἀποστολὴν τοῦ δικαίου αὐτοῦ, τὸ ὅποῖον ὡς ἐκ τῆς φύ-
 σεώς του δὲν δύναται νὰ γίνῃ πανάκεια διὰ πᾶσαν κοινωνικὴν ἐπιδίωξιν καὶ
 διὰ πᾶσαν κοινωνικὴν ἀνάγκην.

Τὸ συμπέρασμα εἶναι ὅτι ἐντὸς τῶν ὁρίων εἰς τὰ ὅποια εἶναι ἐπιτε-
 τραμμένον καὶ δυνατὸν νὰ κινῆται τὸ ποινικὸν δίκαιον, αἱ δύο
 περὶ τῆς ἀσφαλείας τοῦ δικαίου ἀπόψεις του, δύνανται νὰ συνυπάρχουν.

Καὶ ἡ πρόληψις τοῦ ἐγκλήματος δύναται νὰ ἐπιτευχθῇ χάρις εἰς τὴν ἐξα-
 τομίκευσιν τῆς ποινικῆς μεταχειρίσεως τὴν ὁποίαν καθιερώνουν αἱ σύγχρονοι
 νομοθεσίαι καὶ ἡ δικαστικὴ αὐθαιρεσία δύναται νὰ ἐμποδισθῇ, χάρις εἰς τὴν
 ἐγγύησιν τὴν ὁποίαν μᾶς παρέχει ἡ ἀνάγκη τῆς ὑπάρξεως τῆς «πράξεως» ὡς
 ἀρχικῆς προϋποθέσεως διὰ τὴν ποινικὴν εὐθύνην.

Πάντως καὶ τῶν δύο αὐτῶν ἐπιδιώξεων κοινὴ καὶ μό-
 νιμος προϋπόθεσις εἶναι ὅτι ἡ ἀπονομή τῆς ποινικῆς
 δικαιοσύνης καὶ τὸ ἰδεῶδες της δέον νὰ διέπωνται ἀπὸ
 τὴν ἰσοζυγισμένην ἐκείνην πολιτικὴν ἀτμόσφαιραν, ἡ
 ὁποία χαρακτηρίζει τὴν διέκρισιν τῶν ἐξουσιῶν καὶ
 ἐπιτρέπει κατ' αὐτὸν τὸν τρόπον τὴν ὑπαρξιν ἐλευθε-
 ρας μὲν καὶ ἀνεπηρεάστου, ἀλλὰ ταυτοχρόνως καὶ κοινωνι-
 κῶς ὠρίμου δικαστικῆς συνειδήσεως.

Μὲ τὴν ὑπαρξιν τῆς τοιαύτης συνειδήσεως, οἰαδήποτε ρευστότης εἰς τοὺς
 ἐκάστοτε, ἐκ τῆς πραγματικότητος ὑπαγορευομένους, προσανατολισμούς τοῦ
 ἀσφαλιστικοῦ προβλήματος τοῦ ποινικοῦ δικαίου, δὲν δύναται παρὰ νὰ εἶναι
 γόνιμος καὶ ἐπωφελὴς δι' αὐτό.

31) Ἡ ἐξασφάλισις ἐκ τῶν περιπτώσεων εἰς τὰς ὁποίας ἀναφέρεται τὸ κείμενον,
 δύναται καὶ πρέπει νὰ ἐπιχειρηθῇ ἀπὸ ἄλλους τομεῖς τῆς κρατικῆς καὶ κοινωνικῆς ὑπο-
 στάσεως, ὅπως οἱ τομεῖς τῆς προνοίας, ὑγιεινῆς κ. α. Δὲν ἔχει σημασίαν ἂν πρὸς τοῦτο θὰ
 χρησιμοποιηθῇ ἡ πείρα καὶ ἡ συμβολὴ τῶν ποινικῶν δικαστῶν. Τούναντίον αὕτη θὰ εἶναι
 ἀναμφισβητήτως πολὺτιμος καὶ εὐκαταία. Σημασίαν ἔχει ὅτι ἐν προκειμένῳ δὲν θὰ πρό-
 κειται περὶ δικαίου, ἀλλὰ περὶ τομῆως εἰς τὸν ὅποιον θὰ μετέχουν καὶ ἄλλοι παράγοντες τῆς
 κοινωνικῆς ζωῆς καὶ θὰ ἐκπροσωποῦνται ἐπομένως καὶ ξένα πρὸς τὸ δίκαιον κριτήρια.

Ἡ Ἀγγλοσαξωνικὴ ἀπόψις εἰς τὸν ἀγῶνα κατὰ τοῦ ἐγκλήματος, βαδίζει σαφῶς τὸν
 δρόμον τῆς συγκροτήσεως τοιούτων «ἀσφαλιστικῶν» μετώπων, μὲ συμμετοχὴν πλήθους
 ἀνθρώπων, ξένων πρὸς τὴν δικαστικὴν ιδιότητα.

Ἀντιθέτως, ἄνευ τῆς πολιτικῆς κατοχυρώσεως τῆς τριαύτης συνειδήσεως, ἡ συζήτησις διὰ τὸ ἀσφαλιστικὸν πρόβλημα τοῦ ποινικοῦ δικαίου καὶ τὰ σχετικὰ μὲ αὐτὴν ἐπιχειρήματα δὲν δύναται νὰ ἔχῃ παρὰ θεωρητικὸν μόνον χαρακτήρα ἢ ἀντιθέτως νὰ ἐντοπίζεται εἰς τὴν ἐμπειρικὴν διαπίστωσιν τοῦ ποῖον ἐκ τῶν σημείων τῆς ἀσφαλείας χωλαίνει ἐκάστοτε διὰ νὰ ρίπτεται ὅλον τὸ βάρος τῶν ἐπιχειρημάτων ὑπὲρ αὐτοῦ.

Πολιτικῆς φύσεως εἶναι ἐπομένως, εἰς τελευταίαν ἀνάλυσιν, ὁ ἀληθὴς συντελεστὴς τοῦ ἰσοζυγίου τῆς ἀσφαλείας ἐν τῷ ποινικῷ δικαίῳ.

Ἄνευ συγκεκριμένης πολιτικῆς πλαισιώσεως, εἴπομεν ἀνωτέρω, δὲν δύναται νὰ ὑπάρξῃ αὕτη ἐν τῇ πληρότητι τὴν ὁποίαν ἀπαιτεῖ ἡ διμορφος ἐπενέργειά της.

Ἡ δογματικῶς, καθόλου ὀρθόδοξος, αὕτη διαπίστωσις, πιθανὸν εἶναι νὰ μὴν ἱκανοποιήσῃ ἀπολύτως τὸν ἡσκημένον εἰς τὴν ἐννοιοκρατικὴν σκέψιν νομικὸν καὶ νὰ τὸν ἀφήσῃ μὲ τὴν ἐντύπωσιν μεθοδολογικῆς ἀνεπαρκείας τοῦ ποικινικοῦ δικαίου. Ἐν τούτοις, ἡ διαπίστωσις αὕτη δὲν θὰ ἐκπλήξῃ καθόλου τὸν ἔχοντα γνῶσιν τῆς οὐσιαστικῆς ἰδιοτυπίας, ἡ ὁποία χαρακτηρίζει τὰ θεμελιώδη προβλήματα τοῦ ποινικοῦ δικαίου.

Γνωρίζει κάλλιστα ὁ ἀσχολούμενος μὲ τὸ δίκαιον τοῦτο, πόσον διαπεραστικὴ εἶναι ἡ ὁρμὴ τῆς πολιτικῆς σκέψεως εἰς τὰς ἐννοίας τῆς ποινικῆς ἐπιστήμης καὶ πόσον ἡ ἀπήχησίς της χαρίζει εἰς τὰς ἐννοίας αὐτάς διαρκῶς ἀναζωογονούμενον παλμόν. Καὶ διὰ τοῦτο δὲν θὰ τὸν ξενίσῃ ἐπίσης καὶ τὸ γεγονός, ὅτι συναντᾷ μελέτην ποινικοῦ δικαίου εἰς τὴν ἐπετηρίδα σχολῆς Πολιτικῶν Ἐπιστημῶν.